

UTJECAJ POREZNOG KLINA NA NEZAPOSLENOST

Kaleb, Mla

Master's thesis / Diplomski rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:439905>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-04**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE SPLIT
EKONOMSKI FAKULTET

DIPLOMSKI RAD

**UTJECAJ POREZNOG KLINA NA
NEZAPOSLENOST**

Mentor: prof. dr.sc. Nikša Nikolić

Student: bacc.oec. Mia Kaleb

Split, lipanj 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD	4
1.1 Problem istraživanja	4
1.2 Predmet istraživanja	5
1.3 Ciljevi istraživanja.....	6
1.4 Hipoteze istraživanja	6
1.5 Metode istraživanja	7
1.6 Struktura diplomskog rada	8
2. UTJECAJ POREZA NA TRŽIŠTE RADA	9
2.1 Utjecaj oporezivanja na plaće i zaposlenost.....	10
2.1.1. Prevaljivanje poreza na plaće	11
2.1.2. Prevaljivanje poreza i nezaposlenost.....	13
2.2 Utjecaj promjene „poreznog mixa“	13
2.2.1. Prebacivanje poreza na potrošnju	14
2.2.2. Prebacivanje poreza na kapital	15
2.2.3. „Zeleni“ porezi	15
2.3 Utjecaj promjene distribucije poreznog tereta	16
3. POREZNI KLIN U REPUBLICI HRVATSKOJ U ODNOSU NA ZEMLJE OECD-a.....	18
3.1 Porezni klin	19
3.2 Porezni klin u zemljama OECD-a.....	20
3.3 Porezni klin u Republici Hrvatskoj	27
3.3.1. Analiza poreznog klina.....	30
3.3.2. Progresivnost u oporezivanju dohotka od rada.....	33
3.4 Porezni klin u Republici Hrvatskoj u odnosu na zemlje OECD-a.....	39
3.4.1. Usporedna analiza poreznog klina Hrvatske i zemalja OECD-a.....	42
4. UČINCI PROMJENE POREZNIH STOPA NA POREZNO OPTEREĆENJE	45
4.1. Utjecaj promjene porezne stope na porezni klin.....	45
4.2. Distribucija poreznog tereta prema poreznim razredima dohotka	48

4.3. Utjecaj poreza i prireza na dohodak na porezni klin.....	51
5. ZAKLJUČAK.....	53

1. UVOD

1.1 Problem istraživanja

Kroz cijelu povijest, pa tako i danas, pitanje (ne)zaposlenosti najvažnije je pitanje kojim se bave i nastoje ga riješiti sve Vlade država svijeta. Osim što nezaposlenost negativno utječe na rast i razvoj gospodarstva, ona je najčešće izravan uzrok siromaštva, pogoršanja stambenog standarda i ostalih aspekata socijalne deprivacije i ima vrlo visoku socijalnu cijenu za pojedinca, ali i visoku ekonomsku cijenu za čitavu zajednicu. Osim toga, nezaposlenost stvara osjećaj socijalne bespomoćnosti, državnog neuspjeha i gospodarske krize, te je najizravnije vezana sa bruto domaći proizvod po stanovniku.

Nezaposlenost u 28 država članica EU-a dosegla je rekordnu razinu. Iako se između 2003. i 2008. stopa nezaposlenosti smanjila za više od 2 postotna boda, financijska i gospodarska kriza dovela je do velikog porasta nezaposlenosti. Između 2008. (godišnja stopa) i drugog tromjesečja 2013. stopa nezaposlenosti u državama članicama EU-a (EU-28) porasla je sa 7,1 % na 10,9 %.

Da bi Vlade pokrenile razvoj gospodarstva, prvo što trebaju napraviti je povećati zaposlenost jer će se time riješiti socijalni, ekonomski i politički problemi, kako na unutarnjem tako i na međunarodnom planu. Zaposlenost je najvažniji pokazatelj položaja ljudi pružajući socijalnu podršku, veći životni standard i bolju kvalitetu života.

Kao i u ostalim tranzicijskim zemljama, tako su i u Hrvatskoj, uzroci nezaposlenosti međusobno su povezani i mnogobrojni. Uzroci se najviše vežu za propala poduzeća, privredna uređenja, državnu neuređenost, neuspješan projekt privatizacije, sivu ekonomiju, neučinkovitost privatnog sektora, loše vođenje makroekonomske politike te odgađanje strukturalnih reformi.

Jedan od problema visoke nezaposlenosti u Hrvatskoj je i porezni klin.¹ Porezni klin¹ je razlika između bruto troška rada za poslodavca i neto plaće koju prima posloprimac, odnosno bruto trošak rada umanjen za obvezne doprinose i propisane poreze koje plaćaju poslodavac i posloprimac.

¹ Anamarija Šeparović (2009.): UTJECAJ POREZNOG KLINA NA NEZAPOSLENOST U ZEMLJAMA OECD-a I USPOREDBA S HRVATSKOM; Dostupno na: <https://www.google.hr/#q=Anamarija+%C5%A0eparovi%C4%87%3A+UTJECAJ+POREZNOG+KLINA+NA+NEZAPOSLENOST+U+ZEMLJAMA+OECD-a+I+USPOREDBA+S+HRVATSKOM>

Povećanjem poreznog klina povećava se trošak radne snage tvrtki, a to je ključni čimbenik pri odlučivanju o zapošljavanju, te tako porezni klin posredno utječe i na razinu nezaposlenosti. Povećavanjem poreznog klina smanjuju se plaće čime se smanjuje motiviranost radnika za radom te on prestaje raditi i traži državnu pomoć što dodatno opterećuje državni proračun. Uslijed toga rastu državni zahtjevi za dodatnim oporezivanjem što opet pada za teret radnika. Padom ponude rada, poduzeću rastu troškovi proizvodnje te dolazi do njenog pada. Time se usporava razvoj gospodarstva i bolji životni standard građana.

Oporezivanje zahvaća između jedne trećine i jedne polovine nacionalnog dohotka u većini industrijaliziranih, ali i tranzicijskih zemalja. Već se i zbog same razine čini razumnim vjerovati da oporezivanje može utjecati na funkcioniranje tržišta rada. Mnogi su ekonomisti uvjereni da su niže stope gospodarskog rasta i više razine nezaposlenosti od početka 80-ih povezane s općim porastom poreznog tereta, kao i nekim posebitostima poreznog sustava, osobito u mjeri u kojoj on utječe na poticaje za radom, štednjom i investicijama. U tranzicijskim zemljama je problem nezaposlenosti i oporezivanja povezan s fundamentalnom gospodarskom transformacijom, privatizacijom i restrukturiranjem. U Hrvatskoj su ova pitanja dodatno bila pod snaznim utjecajem ratnih prilika.² Problem koji ćemo izučavati u ovom radu je stopa nezaposlenosti u RH te kako porezni klin utječe na njenu visinu.

1.2. Predmet istraživanja

Iz samog problema istraživanja, odnosno utjecaja poreznog klina na nezaposlenost, slijedi i sam predmet istraživanja. Predmet istraživanja ovog rada se odnosi na dokazivanje i analizu utjecaja poreznog klina na nezaposlenost.

² Nestić (1998.): TRZISTE RADA I OPOREZIVANJE: SMANJENJEM DOPRINOSA PROTIV NEZAPOSLENOSTI; Dostupno na: <https://www.google.hr/#q=Nesti%C4%87%3A+TRZISTE+RADA+I+OPOREZIVANJE%3A+SMANJENJEM+DOPRINOSA+PROTIV+NEZAPOSLENOSTI>

1.3. Ciljevi istraživanja

Glavni *ciljevi istraživanja* ovoga rada su:

- objasniti utjecaj poreza na tržište rada
- objasniti što je to porezni klin
- način računanja poreznog klina
- empirijski dokazati da porezni klin utječe na stopu nezaposlenosti
- visinu poreznog klina u zemljama OECD-a
- visinu poreznog klina u RH
- učinci promjene poreznih stopa na porezno opterećenje

1.4. Hipoteze istraživanja

U radu ćemo postaviti sljedeće hipoteze:

H1: Porezni klin ima pozitivan utjecaj na nezaposlenost

H2: Porezni klin RH je manji nego u zemljama OECD-a

1.5. Metode istraživanja

Odgovarajuće metode istraživanja koriste se za dobivanje odgovora na postavljene hipoteze i ostvarivanju postavljenih ciljeva. U teorijskom dijelu rada koristit će se sljedeće metode :

Metoda deskripcije je postupak jednostavnog opisivanja ili očitavanja činjenica, te njihovih empirijskih potvrđivanja odnosa i veza, ali bez znanstvenog tumačenja i objašnjavanja. Ova se metoda primjenjuje u početnoj fazi rada gdje ćemo teorijski razraditi sam pojam poreznog klina.

Metoda analize i sinteze- Metoda analize je postupak znanstvenog istraživanja raščlanjivanjem složenih pojmova, sudova i zaključaka na njihove jednostavnije sastavne dijelove i elemente. Metoda sinteza je postupak znanstvenog istraživanja i objašnjavanja stvarnosti putem sinteze jednostavnih sudova u složenije.

Metoda komparacije: Komparacijom se uočavaju sličnosti ili razlike između događaja, pojava, objekata. Ovom metodom ćemo uspoređivati visinu poreznog klina u RH i zemljama OECD-a kao i njegov utjecaj na stopu nezaposlenosti.

Metoda indukcije i dedukcije: Induktivna metoda je sustavna primjena induktivnog načina zaključivanja kojim se na temelju analize pojedinačnih činjenica dolazi do zaključka o općem sudu, od zapažanja konkretnih pojedinačnih slučajeva dolazi do općih zaključaka. Deduktivna metoda je sustavna primjena deduktivnog načina zaključivanja u kojemu se iz općih sudova izvode posebni i pojedinačni zaključci.³

Ekonometrijska metoda: Ekonometrija je grana ekonomske znanosti koja povezuje ekonomsku teoriju, matematičku ekonomiju i metode statističke analize, a bavi se razvijanjem i usavršavanjem metoda i modela za kvantitativnu analizu gospodarske strukture. Na temelju prethodnih metoda, ekonometrijski model ćemo upotrijebiti kako bi potvrdili ili odbacili utjecaj poreznog klina na nezaposlenost.

³ Zelenika, R., (2000) : Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Rijeka, dostupno na : http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrazivanja.pdf

1.6. Struktura diplomskog rada

Struktura diplomskog rada sastojati će se u pet dijelova.

U **prvom, UVODNOM** dijelu ćemo definirati **problem i predmet istraživanja**, koji je **cilj rada** kao i **istraživačke hipoteze i metodologiju** kojom ćemo te hipoteze prihvatiti/odbaciti.

Drugi dio rada obuhvaća **UTJECAJ POREZA NA TRŽIŠTE RADA** gdje ćemo promatrati vezu između oporezivanja, plaća i zaposlenosti. Također ćemo gledati kako promjena razine oporezivanja utječe na ponudu rada, pa samim time plaće i zaposlenost.

U **trećem** dijelu rada objašnjavamo **ŠTO JE TO porezni klin**, na koji se način računa, koliko iznosi u Hrvatskoj, kakav je u odnosu na zemlje OECD-a te da li, na koji način i uolikoj mjeri utječe na (ne)zaposlenost.

Četvrti dio rada obuhvaća **UČINKE PROMJENE POREZNIH STOPA NA POREZNO OPTEREĆENJE RADA** gdje se analizira učinak promjena poreznih stopa u sustavu doprinosa i poreza na dohodak na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj.

Peti dio ovog diplomskog rada, **ZAKLJUČAK**, predstavlja sintezu rezultata istraživanja, spoznaja i stavova do kojih se došlo u ovom diplomskom radu.

2. UTJECAJ POREZA NA TRŽIŠTE RADA

Postoji nekoliko različitih vrsta poreza koji imaju izravan utjecaj na tržište rada. Kao prvi je **porez na rad** u obliku *poreza na dohodak iz plaća* i *doprinosa za socijalno osiguranje*. Doprinosi za socijalno osiguranje plaća poslodavac i oni povećavaju trošak rada na razinu iznad bruto plaće što negativno djeluje na potražnju za radom. Porez na rad (porez na dohodak iz plaća i doprinos za socijalno osiguranje) umanjuju prinose zaposlenih (realne plaće) što utječe na zahtjeve o visini plaće kao i na samu ponudu rada.

Ljudi rade da bi zaradili prihode kojima će kasnije financirati svoju osobnu potrošnju. Stoga je važan utjecaj **poreza na potrošnju** (PDV, trošarine, porez na promet...). Porez na potrošnju također smanjuje prinose zaposlenih pa svaka promjena stopa poreza na potrošnju ima utjecaj na ponašanje zaposlenih prilikom pregovora o plaćama.

Ukoliko se pretpostavi negativan utjecaj poreza, **socijalnim transferima** se može poticati rad. Svi ovi oblici poreza imaju izravan utjecaj na odluke ljudi o pristupanju tržištu rada, o željenom broju sati rada, o obrazovanju, ili o zahtjevima u pogledu plaća.

Oporezivanje rada može, ali i ne mora utjecati na zaposlenost i nezaposlenost preko razine realnih plaća a samim time i na ponudu /potražnju za radom. Na savršeno konkurentskim tržištima rada i proizvoda oporezivanje uopće ne bi imalo utjecaj na (nedobrovoljnu) nezaposlenost budući da bi se plaće određivale na bilo kojoj razini koja čisti tržište (izjednačava ponudu i potražnju). Međutim stvarni svijet u većini slučajeva nije savršeno konkurentan.

Ukoliko dođe do rasta poreza (porez na dohodak, porez na potrošnju, doprinosi za socijalno osiguranje) poslodavci imaju više troškove i u skladu s njima smanjuju realne neto plaće radnicima čemu se oni mogu usprotiviti. Iz tog razloga poslodavci počinju korigirati svoju potražnju za radom. Porezni teret između radnika i poslodavaca rasporediti će se u skladu s njihovom pregovaračkom moći koja ovisi o institucionalnom okruženju i strukturi tržišta rada i proizvoda. Zato je učinak oporezivanja na plaće nejasan, ali on postoji naročito u kratkom roku. Kada porezi imaju utjecaj na rad potrebno je istražiti da li su svi ti učinci isti ili neki imaju manji/veći utjecaj. Vlasti bi trebale preurediti porezni sustav na način da poreze sa rada preusmjere na neke druge osnovice što može imati veliki utjecaj na zaposlenost. Ako distribucija poreznog tereta između pojedinih skupina unutar radne snage utječe na relativne plaće, onda sigurno utječe i na relativnu potražnju za radom. Tada bi se struktura oporezivanja mogla postaviti

tako da potiče zapošljavanje određenih skupina unutar radne snage kao što su radnici sa nižim kvalifikacijama.

2.1. Utjecaj oporezivanja na plaće i zaposlenost

Prvi način kojim razina oporezivanja utječe na tržište rada je **utjecaj na ponudu rada**. Mijenjanje poreznih stopa povećava ili smanjuje ponudu rada. Veće porezne stope smanjuju ponudu rada, dok manje porezne stope povećavaju ponudu za radom.

Također, promjena poreza utječe na rast ili pad poticaja za radom, tj. povećava/smanjuje vrijeme dokolice (neplaćeni rad: rad za osobne potrebe) - ***učinak supstitucije***. Rast poreza smanjuje prinos od rada u odnosu na dokolicu što smanjuje ponudu rada.

Isto tako promjena poreza utječe na raspoloživi dohodak. Situacija kada se nakon rasta poreza osoba smatra siromašnijom, ona će uložiti još više napora kako bi nadoknadila gubitak, te na taj način povećava ponudu rada – ***učinak dohotka***.

Sukladno tome, porezi na rad imaju dva suprotna učinka na ponudu rada, a koji od njih prevladava prepusta se empirijskim istraživanjima.

Sličan učinak postoji kod izbora za rad u formalnom ili neformalnom sektoru gospodarstva. Rad u neformalnom sektoru nije oporezovan, jednako kao ni dokolica, pa promjena oporezivanja u formalnom sektoru može smanjiti ili povećati ponudu rada u neformalnom sektoru gospodarstva.

Drugi način utjecaja poreza na zaposlenost i nezaposlenost je putem **utjecaja na potražnju za radom**. Utjecaj uvođenja ili promjene oporezivanja rada na potražnju za radom ovisi o raspodjeli poreznog tereta između radnika i poslodavca, odnosno o promjeni realne neto plaće radnika i realnog troška rada za poslodavca.

Realna neto plaća radnika ovisi o institucionalnoj strukturi ugovaranja placa, strukturi tržišta rada, kao i o stupnju konkurentnosti na tržištu proizvoda. Ukoliko na tržištu postoji rigidnost (rada ili proizvoda) radnici će na povećanje poreza reagirati zahtijevajući veće plaće čime rastu troškovi poslovanja za poslodavce.

Doprinosi na plaće poslodavci ne mogu prevaliti na plaće radnike putem nižih plaća, te stoga oni na rigidnijim tržištima izravno utječu na povećanje troškova rada. Povećanje troškova rada smanjuje potražnju za radom jer veći troškovi smanjuju profitabilnost i investicije.

Vežu između poreza i zaposlenosti najbolje je promatrati kao proces u *dva koraka*:

- I. kako porezi utječu na plaće, odnosno troškove rada
- II. kako plaće utječu na zaposlenost

2.1.1. Prevaljivanje poreza na plaće

Ponuda i potražnja za radom ovise o realnoj plaći. Realna plaća koja utječe na ponudu rada nije ista koja utječe na potražnju za radom. Ponuda rada ovisi o realnoj neto plaći, odnosno o količini dobara i usluga koje radnik može kupiti sa svojom plaćom. S druge strane, potražnja za radom ovisi o realnom trošku rada, odnosno troškovima rada po jedinici proizvoda koje ima poslodavac.

Uvođenjem poreza stvara se tkz. „**porezni klin**“ između realne neto plaće i realnog troška rada za poslodavca. Kakve će posljedice na zaposlenost imati uvođenje nekog oblika poreza na rad manje ovisi o *nominalnom poreznom obvezniku* (radnik ili poslodavac), a više o *poreznoj incidenci* (tko u konačnici plaća porez).

Učinci oporezivanja rada na zaposlenost ovise o stupnju „prevaljivanja“ poreza na realne troškove rada koje plaća poslodavac. Primjerice, ukoliko se poveća stopa doprinosa za socijalno osiguranje koje radnici izdvajaju iz svojih plaća reagirat će na način da traže veće bruto plaće što povećava trošak rada za poslodavce. Isto tako ako dođe do rasta doprinosa koje plaća poslodavac, a radnici su se uspjeli izboriti da ne dođe do smanjenja njihovih realnih neto plaća, također rastu troškovi za poslodavca. U oba slučaja realna neto plaća radnika je ostala ista prije i nakon rasta doprinosa za socijalno osiguranje, a poslodavac je imao veće troškove rada što znači da se je porez „prevalio“ na poslodavca. To ima negativan učinak na potražnju za radom. U slučaju da su troškovi rada za poslodavca ostali isti nakon uvođenja/rasta poreza, a realne neto plaće radnika su narasle znači da se je porez „prevalio“ na radnika, a to smanjuje ponudu rada.

Stupanj prevaljivanja poreza na realne troškove rada negativno je koreliran sa stupnjem konkurentnosti na tržištu rada. Niska razina konkurentnosti posljedica je rigidnosti (pretjerana regulacija tržišta rada ili prevelika moć sindikata). Niska razina konkurentnosti na tržištu rada znači veću elastičnost ugovorenih neto nadnica na nametnute poreze. Tada porezni teret snose poslodavci. Niska razina konkurentnosti na tržištu proizvoda može povećati otpor smanjivanju realnih neto plaća. Tada se dio poreznog tereta prebacuje na prodajne cijene proizvoda, štiteći tako radnike od smanjenja realnih neto plaća na način da i oni dijele „monopolsku rentu“ njihovih poslodavaca.

Da prevaljivanje poreza ovisi o osobinama tržišta pojedinih zemalja pokazuju i empirijski podaci kažu da je stupanj prevaljivanja poreza na realne troškove rada različit po zemljama. Zemlje sa fleksibilnijim tržištem rada⁴ imaju niži stupanj „prevaljivanja“, dok zemlje sa manje fleksibilnim tržištem imaju veći stupanj „prevaljivanja“. Podaci također pokazuju da oporezivanje nije u velikoj mjeri utjecalo na porast plaća u zemljama sa fleksibilnijim tržištem rada. Međutim, bitno je napomenuti da je u tim zemljama porezni teret rastao znatno sporije nego u zemljama za koje je otpornost smanjivanju plaća ocijenjena kao visoka.

Isto tako stupanj „prevaljivanja“ ovisi i o vrsti nametnutog poreza. Rast poreza i doprinosa iz bruto plaće radnika na početku smanjuju realnu neto plaću, jer će se rast bruto plaće koje će tražiti radnici dogoditi sporije i kasnije. Rast doprinosa za socijalno osiguranje kojeg plaća poslodavac povećava realni trošak rada trenutno.

Osim razlike u vremenu reakcije, i sama reakcija ima nekoliko vrsta a njen oblik ovisi o tipu poreza. Ukoliko radnici socijalno osiguranje interpretiraju kao neku vrstu osiguranja za starost, bolest, nezaposlenost..., tada na povećanje tog osiguranja radnici neće reagirati tražeći veće plaće. Ako dođe do rasta poreza na potrošnju što dovodi do rasta potrošačkih cijena, radnici bi mogli imati veći stupanj „iluzije nominalnih plaća“.

Tyrvainenova studija pokazuje da se plaće sporije prilagođavaju porezima na potrošnju nego izravnim porezima i doprinosima. Tako se čini da zbog nominalne rigidnosti nadnica u slučaju povećanja poreza na potrošnju poslodavci neko vrijeme neće osjetiti teret nametnutog poreza. No, isto se tako pokazuje da pri promjenama stopa izdvajanja radnika za socijalno osiguranje to nema utjecaja na „blaži“ pristup radnika pregovorima oko plaća, što vjerojatno govori o niskoj razini poimanja doprinosa za socijalno osiguranje kao stvarnog osiguranja, već se oni smatraju porezima poput ostalih (porez na dohodak ili potrošnju).

⁴ **fleksibilnost nadnica** - prilagođavanje nadnica promjenama ponude i potražnje koje vodi do čišćenja tržišta

2.1.2. Prevaljivanje poreza i nezaposlenost

Realna plaća koja određuje potražnju za radom razlikuje se od one koja određuje ponudu rada a razliku između njih čini tzv „**porezni klin**“. Koliko će oporezivanja rada utjecati na rast troškova rada ovisi o fleksibilnosti tržišta rada. Veći stupanj otpornosti na smanjivanje realnih neto plaća zbog rasta poreza, utjecao bi na rast troška rada i smanjenje potražnje za radom. Kod djelomične otpornosti na smanjene realnih plaća, učinak smanjenja potražnje za radom nadjačat će učinak smanjenja ponude rada. Zbog toga je vrlo vjerojatno smanjenje zaposlenosti zbog povećanja poreza na rad.

Gledajući posljedice na zaposlenost, važno je znati što država čini s prihodima od povećanja poreza. Povećana potrošnja na socijalne transfere može pojačati distorzijske učinke poreza, negativno djelujući na poticaje za radom. Povećana izdvajanja države za ljudski kapital ili infrastrukturu mogu povećati proizvodnost rada, te samu potražnju za radom. Porezi namijenjeni smanjivanju javnog duga mogu smanjiti kamatne stope, poticajno djelujući na investicije i stoga na potražnju za radom.

2.2. Utjecaj promjene „poreznog mixa“

Smanjenje razine poreza na rad bez rasta drugih poreza sigurno može imati povoljan utjecaj na tržište rada. Smanjili bi se troškovi rada te bi se na taj način utjecalo na povećanje potražnje za radom, dok bi ponuda rada bila stimulirajuća sa nižim granicama poreznih stopa. Ukoliko nije moguće smanjiti ukupnu razinu oporezivanja, jedini način da se smanji porezni teret tada bi bio povećati neke od drugih poreznih oblika. Tako se na primjer smanjenje poreza na rad financira povećanjem poreza na potrošnju, poreza na dohodak ili poreza na zaštitu okoliša (distorzivni porezi⁵).

⁵ **Distorzivni porezi:** porezi kod kojih obveznici poduzimaju mjere da se oslobode svoje porezne obveze ili da tu obvezu umanje; Dostupno na: <http://www.vps.ns.ac.rs/SB/2009/2.6.pdf>

2.2.1. Prebacivanje poreza na potrošnju

Mnoge zemlje sve više koriste učinke smanjenja poreza na rad tako da povećavaju porez na potrošnju: PDV ili trošarine. Tim oblikom poreza teret se stavlja na izvoz čime se ne stvaraju izravni poticaji proizvođačima da svoju proizvodnju sele van zemlje. S obzirom da se jedan dio potrošnje financira iz dohotka koji se dolazi od rada, smanjujući porez na rad i u isto vrijeme povećavajući porez na potrošnju, državni prihodi ostaju nepromijenjeni. Na taj se način smanjuje porezni teret rada što pozitivno utječe na zaposlenost.

Osnovica poreza kod poreza na potrošnju znatno je šira nego što je to kod poreza na rad, te da bi se zadržala ista razina državnih prihoda potrebno je puno manje povećati stopu poreza na potrošnju nego što bi trebalo povećati stopu poreza na rad.

Kod poreza na potrošnju nije važan izvor prihoda koji se koristi za financiranje potrošnje, što znači da taj način oporezivanja ne utječe na zaposlenost u neformalnom sektoru.

Pozitivan učinak smanjenja poreza na rad i u isto vrijeme povećavanja poreza na potrošnju u kratkom roku proizlaze iz smanjenja troškova proizvodnje i povećanja potražnje za radom. Tada bi, u dugom roku, radnici mogli zahtijevati rast plaća jer rastu i potrošačke cijene zbog rasta poreza na potrošnju.

Prebacivanje poreznog tereta s rada na potrošnju može biti ograničeno iz socijalnih i političkih razloga. Porezna osnovica na potrošnju uključuje i one koji imaju transferirane dohotke (umirovljenici i nezaposleni), a zamjena poreza na rad porezima na potrošnju ima smisla samo ako transferni dohoci nisu indeksirani porastom potrošačkih cijena (koje će uslijediti zbog porasta poreza na potrošnju). Rast poreza na potrošnju onda kada transferi nisu indeksirani jednak je smanjenju transfernih dohodaka što je politički prihvatljivo u zemljama u kojima se smatra da su transferna davanja previše visoka. U suprotnom se mogu očekivati socijalni problemi. Te mjere su prihvatljive samo u onim zemljama gdje stope poreza na potrošnju nije previsoke.

2.2.2. Prebacivanje poreza na kapital

Kapitalna ulaganja kao oblik kapitala manje je oporezivan nego rad. Za razliku od dohodaka iz rada, dohodak od kapitala najčešće se oporezuje po nekim privilegiranim poreznim stopama te su često porezno izuzetni. Zbog toga se često mogu čuti zahtjevi za uravnoteženiji pristup oporezivanju rada i kapitala. To bi se moglo postići na način da se ukinu brojne porezne olakšice koje se nude kapitalno-intenzivnim ulaganjima.

Oporezivanje kapitala indirektno utječe na tržište rada. Takav oblik oporezivanja utječe na relativnu cijenu rada i kapitala, te stoga manje porezno opterećenje kapitala utječe na rast relativne cijene rada što negativno utječe na zaposlenost. Utjecaj na zaposlenost ovisi o elastičnosti supstitucije između rada i kapitala. U dugom je roku moguće da smanjenje poreza na kapital potakne investicije te pozitivno djeluje na rast a samim time i na zaposlenost.

Učinci oporezivanja kapitala na zaposlenost različiti su kad se u obzir uzme kvalifikacijska struktura rada. Nekvalificirani rad bi mogao biti supstitut za kapital, ali je kvalificirani rad komplement kapitalu u proizvodnom procesu. Stoga bi smanjeno oporezivanje kapitala povećalo potražnju za kvalificiranim radom i povisilo njegove plaće u odnosu na nekvalificirani rad. To bi mogao biti poticaj za stjecanjem određenih znanja i vještina, pa smanjenje poreza na kapitala može imati pozitivne učinke na akumulacija ljudskog kapitala u dugom roku.

2.2.3. „Zeleni“ porezi

Zadnjih godina sve je više prisutna ideja da bi države oporezivanje aktivnosti koje zagađuju okoliš mogle ostvariti „*dvostruku dividendu*“. Jedan dio te dividende se odnosi na smanjenje zagađivanja, a drugi dio se odnosi na povećanje državnih prihoda. Ti bi se prihodi mogli koristiti za smanjenje distorzivnih poreza, osobito poreza na rad. Ta zamjena poreza na rad „zelenim“ porezima može imati pozitivne učinke na zaposlenost samo ako se oni nametnu osobama izvan radne snage. Naime, radnici će biti voljni snositi dio poreznog tereta, bilo u obliku smanjene potrošnje uzrokovanih rastom cijena proizvod, bilo kroz smanjenu zaposlenost, ukoliko sektori-zagađivači smanje proizvodnju ili se presele u inozemstvo.

Prostor za uvođenje „zelenih“ poreza je ograničen. Ograničen je jednim dijelom zbog male porezne osnovice, a drugim dijelom zbog poteškoća osmišljavanja takvih poreza koji točno

pogađaju one aktivnosti zagađivanja. Neke od potencijalnih negativnih posljedica tih mjera su utjecaj na međunarodnu konkurentnost nekih sektora. Žele li ostvariti očekivani rezultat, zemlje će morati ostvariti puno intenzivniju međunarodnu suradnju.

Zbog toga "OECD Jobs Study" (1994.) zaključuje da je učinke zamjene dijela poreza na rad „zelenim“ porezima na kretanje zaposlenosti najprikladnije promatrati kao male i neodređenog predznaka. Sami za sebe, "zeleni" porezi mogu biti uspješan instrument zaštite okoliša.

2.3. Utjecaj promjene distribucije poreznog tereta

Želi li se potaknuti zapošljavanje određene skupine radnika (niskokvalificirani) ili zapošljavanje u određenim područjima najčešće se koristi promjena distribucije poreznog tereta. Tada se razmatra smanjenje poreznih stopa u određenim područjima ili su porezi manje za određene skupine radnika.

Također, postoje i različite vrste poreza za koje se nude diferencirane stope koje plaćaju poslodavci u određenom području. Zemlje koje su primijenile diferencirani oblik poreza imaju različita iskustva. Kod primjene različite stope doprinosa za pojedine regije i sektore, to je u većoj mjeri rezultiralo smanjenjem postojećeg zaostajanja plaća u tim regijama i sektorima u odnosu na ostatak gospodarstva, a manje rastom zaposlenosti.

Kod razvijenih zemalja zanimljivo je mogućnost smanjenja poreznog tereta za skupine sa nižim dohotkom, jer se najveći dio dugotrajne nezaposlenosti odnosi upravo na niskokvalificiranu ranu snagu. Smanjenje poreza za ove skupine radnika moglo bi dovesti do smanjenja troška rada i povećanja potražnje za tim skupinama radnika. Empirijska istraživanja pokazuju da je potražnja za niskokvalificiranim radnicima relativno visoka te da su poslodavci znatno osjetljiviji na promjene nadnica kod te skupine radnika. Razlog tom je što još nije došlo šire primjene u terminima izgubljenih prihoda. Ukoliko se želi imati neutralna reforma potrebno je povećati graničnu poreznu stopu. Međutim, visoka granična stopa smanjuje akumulaciju ljudskog kapitala i fleksibilnost tržišta rada. Nakon što dosegne određenu razinu, granična porezna stopa ima kontraproduktivne efekte koji negativno djeluju na poduzetništvo. Da bi se minimizirala potreba za rastom granične porezne stope, pokazuje se na mogućnost proširenja porezne osnovice na dohodak. Ukoliko je to moguće, prebacivanjem tereta na neku drugu osnovicu kao što je potrošnja ili kapital povećanje

poreznih prihoda moglo bi se upotrijebiti za smanjenje poreznog opterećenja niskokvalificiranih radnika.

Promjena oporezivanja ima učinka i na ponudu rada. Smanjenjem poreza na dohodak povećava se poticaj za ulazak na tržište rada, a očekuju se i veći naponi za pronalaženje posla kod nezaposlenih. To dovodi do povećanja outputa i zaposlenosti u dugom roku. No, prilagođavanje narasloj ponudi rada može potrajati, što bi u kratkom roku za posljedicu moglo imati povećanu nezaposlenost.

3. POREZNI KLIN U REPUBLICI HRVATSKOJ U ODNOSU NA ZEMLJE OECD-a

Pojam **porezni klin** (poreznog opterećenja radne snage) odnosi se na opterećenje dohotka od nesamostalnog rada, odnosno plaće radnika porezom na dohodak i doprinosima za socijalno osiguranje. Doprinosi za socijalno osiguranje posloprimca može se smatrati nekom vrstom regresivnog poreza na dohodak, odnosno dodatnim porezom na dohodak od rada.

U Republici Hrvatskoj radnik od poslodavci svaki mjesec dobiva svoj dohodak za rad u obliku *bruto plaće*. Na svaku bruto plaću poslodavac je dužan platiti *doprinosi na plaću*, dok je radnik dužan iz svoje bruto plaće izdvojiti *doprinosi iz plaće, porez na dohodak i prirez porezu na dohodak* ukoliko on postoji. Umjesto radnika, njegova davanja obračunava i uplaćuje u državni proračun posloprimac.

Postoje **dvije glavne osnove** za izračun ukupnog poreznog opterećenja:

- bruto plaća u odnosu na koju se računa opterećenje porezom na dohodak i doprinosima posloprimca
 - Te stavke iskazuju se pojedinačno i zbirno. Bitno je napomenuti da ova davanja, opterećuju same posloprimce tj. njihovu bruto plaću. To znači da bi se trebala prevaljivati na zaposlene, za razliku od npr. doprinosa poslodavaca (doprinosi „na plaće“) koji bi se trebali prevaljivati na poslodavca.
- ukupni trošak radne snage za poslodavca koji čini bruto plaća uvećana za doprinose na plaću
 - Dobiju se pribrajanjem bruto plaći doprinosa na plaću. U odnosu na njih izračunava se „porezni klin“ koji se sastoji od svih poreznih opterećenja (porez na dohodak, doprinosi posloprimca i doprinosi poslodavaca).

3.1. Porezni klin

Porezni klin je razlika između bruto troška rada za poslodavca i neto plaće koju prima posloprimac, odnosno bruto trošak rada umanjen za obvezne doprinose i propisane poreze koje plaćaju poslodavac i posloprimac. Povećanjem poreznog klina povećava se trošak radne snage tvrtki, a to je ključni čimbenik pri odlučivanju o zapošljavanju, te tako porezni klin posredno utječe i na razinu nezaposlenosti.

Porezni klin je razlika troškova rada i neto plaće u odnosu prema ukupnim troškovima rada. Formulom napisano, to izgleda ovako:

$$PK = \frac{BRTR - NTP}{BRTR}$$

Pritom je PK porezni klin, BRTR bruto troškovi rada te NTP neto plaća.

Porezni klin pokazuje koliko poslodavac od ukupnih troškova rada daje državi. Davanja državi zakonom su propisana i nisu jednaka za svaku državu. Porezne obveze i obavezni doprinosi nisu jednake za pojedine oblike poreznih obveznika, te oni ovise o visini plaće, broju uzdržavanih članova, mjestu stanovanja.

Da bi se mogao izračunati porezni klin zemlje, prvo se treba definirati „*prosječni radnik*“ (AW – eng. average worker). „Prosječni radnik“ podrazumijeva radnika koji je zaposlen u sektorima C – K⁶.

Ovisno o dohotku, postoje **tri tipa radnika**:

- pojedinac sa 67% (2/3) dohotka AW-a
- pojedinac sa 100% dohotka AW-a
- pojedinac sa 167% (5/3) dohotka AW-a

⁶ **Sektor C-K:** sektori prema nacionalnoj klasifikaciji djelatosti; „Čisto“ prerađivačkoj industriji (D) OECD je pridodala: rudarstvo i vađenje (C), opskrbu električne energije, plina i vode (E), građevinarstvo (F), trgovinu na veliko i malo, popravak motornih vozila i motokikala te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo (G), hotele i restorane (H), prijevoz skladištenje i veze (I), financijsko posredovanje (J) te poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (K).

U porezni klin ubrajaju se sva **obvezna i prisilna plaćanja, bez izravne protučinidbe** općoj državi, a to su:

- porez na dohodak
- lokalni porezi (prirezi)
- doprinosi na socijalno osiguranje
- porezi na platne liste

Jedino su obavezni doprinosi za socijalno osiguranje dio poreznog klina.

3.2. Porezni klin u zemljama OECD-a

Devedesetih godina 20.-og stoljeća, OECD započinje s identifikacijom poreznih obveznika i izračunom njihovog poreznog opterećenja. Tada dolazi do razvoja metodologije izračuna poreznog klina.

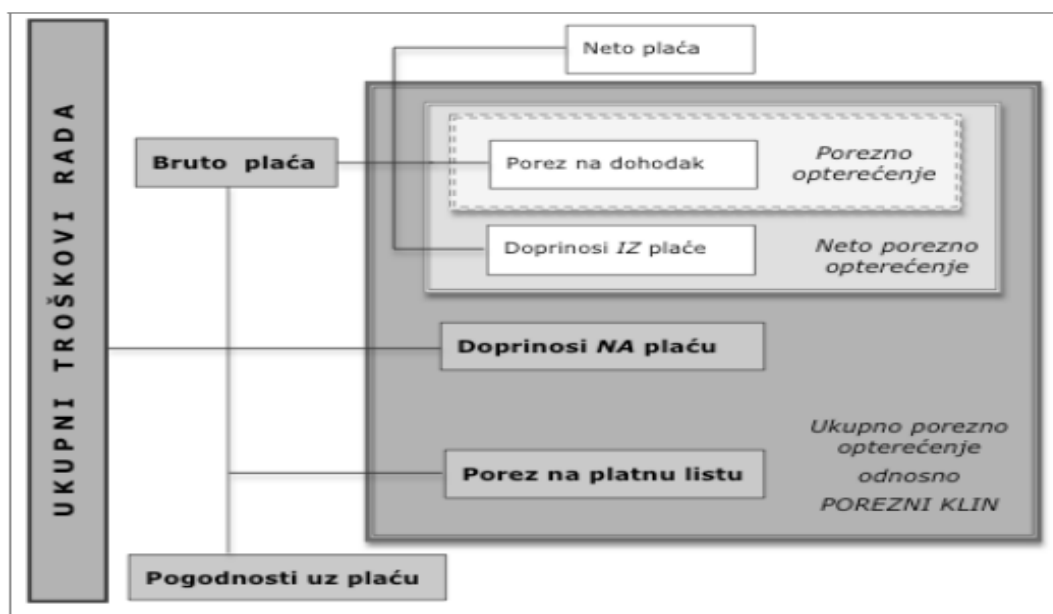
Sve do 2003. godine metodologija se zasnivala samo na sektoru D (prerađivačkoj industriji). Obzirom na pad broja zaposlenih u tom sektoru krajem devedesetih godina prošlog stoljeća i početkom 21. stoljeća, 2004. godine OECD je zaključila kako se sektor prerađivačke industrije više ne može smatrati reprezentativnim sektorom cjelokupnog gospodarstva te je metodu izračuna proširila na sektore od C do K prema nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti.

OECD redovito prati kretanja poreznog opterećenja svojih članica i rezultate objavljuje u publikaciji “Taxing Wages”. Publikacija sadrži izračune poreznog klina za različite tipizirane pojedince (s obzirom na bračni status i broj djece) i plaće u intervalu od 50% do 250% prosječne plaće.

Prema novoj metodologiji iz 2009. godine pod pojmom „*klin obveznih plaćanja*“ podrazumijevaju se uz poreze i druga neporezna obvezna plaćanja (obvezna plaćanja u korist institucija izvan opće države i obvezna plaćanja u korist države) gdje postoji izravna protučinidba.

Prema metodologiji OECD-a, porezi i doprinosi koji terete rad sastoje se od **tri razine opterećenja** (Slika 1):

- *porezno opterećenje* – udio poreza na dohodak u bruto plaći
- *neto porezno opterećenje* – udio svih poreznih obaveza koje radnik izdvaja iz svoje bruto plaće
- *ukupno porezno opterećenje (porezni klin)* – zbroj poreza na dohodak te doprinosa iz plaće i doprinosa na plaću izraženo kao udio u ukupnim troškovima rada

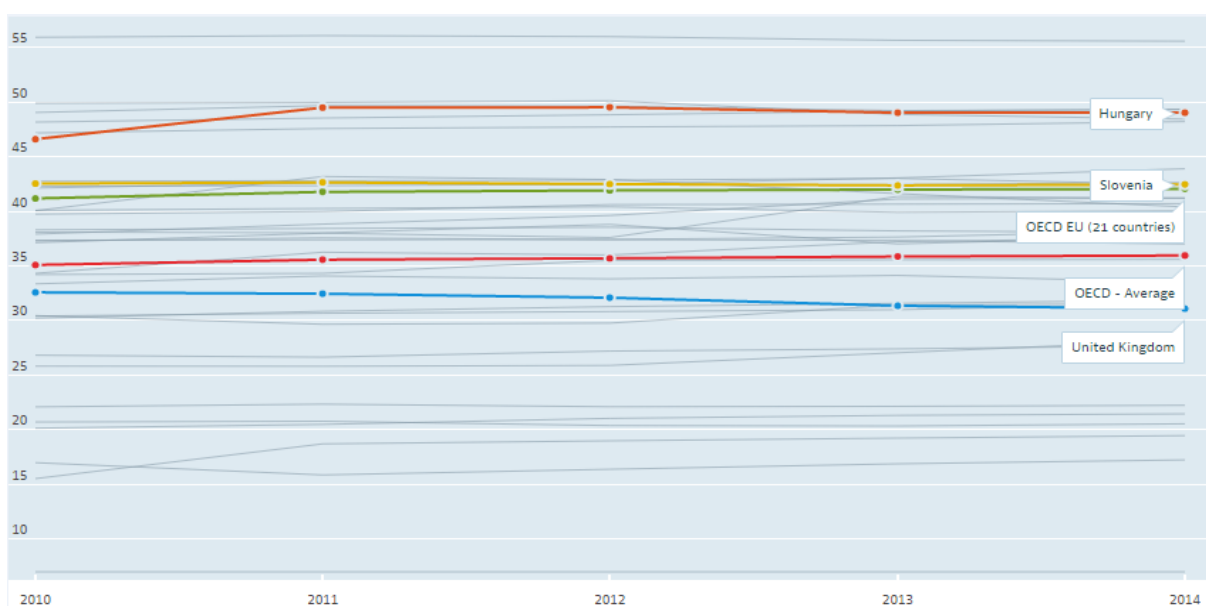

Slika 1: Troškovi rada i razine poreznog opterećenja

Izvor: <http://www.ijf.hr/OP/2.pdf>

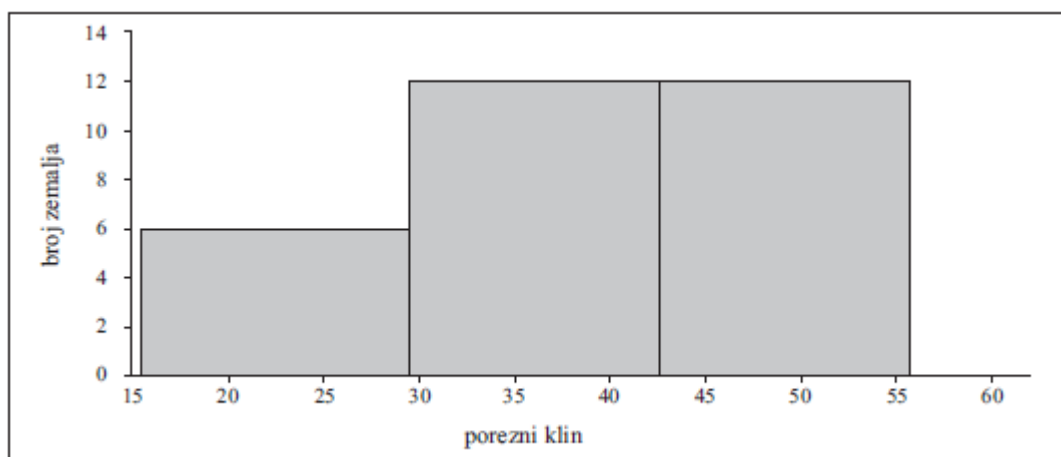
Kao što se može vidjeti iz **tablice 1.** (vidi dodatak) porezni klin i stope nezaposlenosti zemalja OECD-a različitih su visina. Raspon kretanja poreznog klin je velik i kreće se od 7%-55,66%.

Zemlja sa najmanjim poreznim opterećenjem je Čile (7%), a zemlja sa najvećim poreznim opterećenjem je Belgija (55,66%). Nešto manji, ali i dalje dosta velik je i raspon kretanja stope nezaposlenosti zemalja (3,5%-26,5%). Norveška je zemlja sa najmanjom stopom nezaposlenosti (3,5%), dok Grčka ima najveću stopu nezaposlenih (26,5%). Prikazane vrijednosti su postoci od troškova rada.

Graf 1: Porezni klin u zemljama OECD-a

Izvor: OECD

Histogram 1: Histogram triju razreda zemalja OECD-a

Izvor: Tablica 1.

Podjelom raspona poreznog klina zemalja OECD-a na tri jednaka dijela dobiju se **tri razreda**:

- I. *Zemlje s niskim poreznim klinom* – Meksiko, Novi Zeland, Irska, Australija, Austrija, Čile i Švicarska
- II. *Zemlje sa srednjim poreznim klinom* – Japan, SAD, Kanada, Ujedinjeno Kraljevstvo, Luksemburg, Norveška, Portugal, Slovačka, Grčka, Švedska, Slovenija, Island, Estonija, Nizozemska
- III. *Zemlje s visokim poreznim klinom* – Finska, Italija, Francuska, Njemačka, Mađarska i Belgija.

Uzimajući u obzir ovu podjelu zemlje OECD-a koje su pristupile EU nalaze se u trećem razredu (zemlje s visokim poreznim klinom), dok je prosjek zemalja OECD-a zemlje u drugom razredu (zemlje sa srednjim poreznim klinom).

Da bi se vidjelo utječe li porezni klin na stopu nezaposlenosti, te da li nizak porezni klin odgovara niskoj stopi nezaposlenosti, a visoki porezni klin visokoj stopi nezaposlenosti, izračunaju se medijani⁷ triju razreda.

⁷ **Medijan:** Statistička vrijednost koja određeni skup dijeli na dva jednaka dijela: Dostupno na: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Medijan>

Medijani poreznog klina prema razredima su:

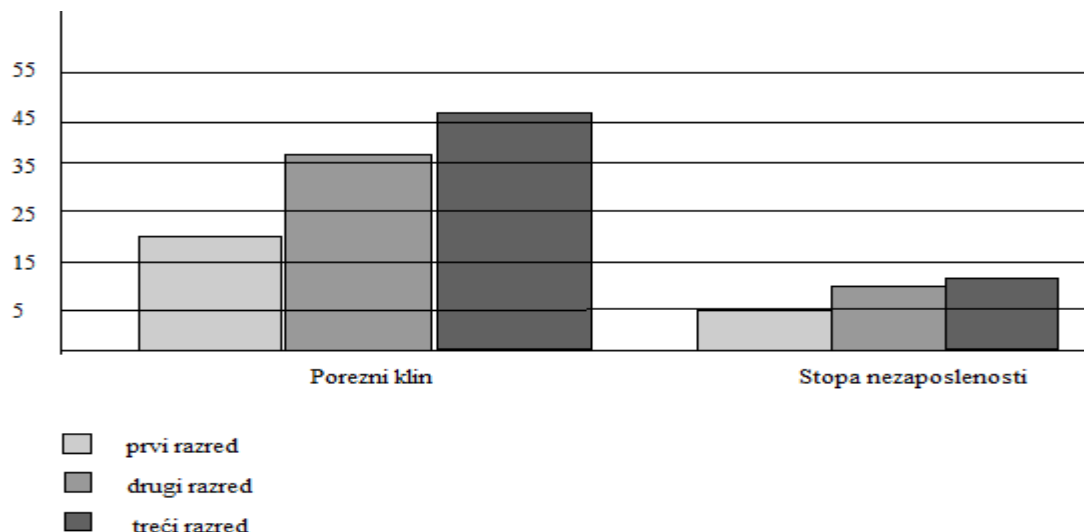
- za prvu skupinu zemalja (zemlje s niskim poreznim klinom) iznosi 22,1
- za drugu skupinu zemalja (zemlje sa srednjim poreznim klinom) iznosi 36,9
- za treću skupinu zemalja (zemlje s visokim poreznim klinom) iznosi 45,8

Medijani stopa nezaposlenosti su:

- za prvu skupinu zemalja (zemlje s niskim poreznim klinom) iznosi 5
- za drugu skupinu zemalja (zemlje sa srednjim poreznim klinom) iznosi 9
- za treću skupinu zemalja (zemlje s visokim poreznim klinom) iznosi 10

Gledajući podatke može se vidjeti kako zemlje sa nižim poreznim klinom imaju i nižu stopu nezaposlenosti. Izuzetak je Irska koja sa poreznim klinom od 27,06 ima veću stopu nezaposlenosti od drugih zemalja iz te skupine (11,3%). Kod zemalja sa višim poreznim klinom situacija je ista, tj. te zemlje imaju i višu stopu nezaposlenosti. Međutim, i tu postoji izuzetak, a to je Njemačka koja ima porezni klin 49,3 sa stopom nezaposlenosti od svega 5%.

Iz svega toga se može zaključiti da porezni klin ima utjecaj na nezaposlenost.

Graf 2: Medijani triju razreda

Izvor: Tablica 1.; izrada autora

Da li porezni klin ima utjecaja na stopu nezaposlenosti, kako i koliko, može se još provjeriti i pomoću *koeficijenta korelacije* između poreznog klina i stope nezaposlenosti.

Korelacija analizira povezanost promatranih numeričkih vrijednosti. Razlikuje se pozitivna i negativna korelacija:

- **Pozitivna korelacija** pokazuje da rast jedne numeričke varijable uzrokuje rast druge numeričke varijable
- **Negativna korelacija** pokazuje da pad jedne numeričke varijable uzrokuje pad druge numeričke varijable

Za mjerenje smjera i inteziteta linearne korelacije koristi se **Pearsonov koeficijent linearne korelacije (r)** pomoću kojeg se analizira smjer i intezitet veze promatranih varijabli.

r=1	funkcionalna pozitivna korelacija
0,8<r>1	jaka pozitivna korelacija
0,5<r>0,8	srednje jaka pozitivna korelacija
0<r>0,5	slaba pozitivna korelacija
r=0	nema korelacije
-0,5<r>0	slaba negativna korelacija
-0,8<r>-0,5	srednje jaka negativna korelacija
-1<r>-0,8	jaka negativna korelacija
r=-1	funkcionalna negativna korelacija

Tablica 2: Tablični prikaz Pearsonovog koeficijenta korelacije

Izvor: Jurun Elza: Ekonometrija

Koristeći se ekonometrijskim programom SPSS, pomoću Pearsonovog koeficijenta korelacije, izračunali smo povezanost između poreznog klina i stope nezaposlenosti:

		Porezni_klin_	Stopa_nezap oslenosti_
Porezni_klin_	Pearson Correlation	1	,286
	Sig. (2-tailed)		,106
	N	34	33
Stopa_nezaposlenosti_	Pearson Correlation	,286	1
	Sig. (2-tailed)	,106	
	N	33	33

Tablica 3: Pearsonov koeficijent korelacije, zamlje OECD-a za 2014. godinu

Izvor: Tablica 1.;izrada autora

Pearsonov koeficijent korelacije iznosi 0,286 što ukazuje na **slabu pozitivnu korelaciju** između varijabli poreznog klina i stope nezaposlenosti.

Testiranje značajnosti izračunatog koeficijenta uz signifikantnost od 5% radi se na način da se postave dvije hipoteze (nulta i alternativna):

$H_0, \dots, r=0$ Nulta hipoteza, nema korelacije između promatranih varijabli

$H_1, \dots, r \neq 0$ Alternativna hipoteza, postoji korelacija između promatranih varijabli

Iz **tablice 3.** može se vidjeti da je empirijska razina signifikantnosti 0,106 ($\alpha < 5\%$). Time se odbacuje nulta hipoteza, a prihvaća alternativna, odnosno ***postoji statistički značajna korelacija*** između numeričkih varijabli porezni klin i stopa nezaposlenosti.

Na početku rada postavili smo hipotezu o ovisnosti poreznog klina i stope nezaposlenosti:

H1: Porezni klin ima pozitivan utjecaj na nezaposlenost

Izračunom koeficijenta korelacije dokazali smo da, iako slaba, postoji veza, odnosno da porezni klin ima utjecaj na stopu nezaposlenosti. Međutim, izračunom medijana triju razreda poreznog klina i uspoređujući ih sa stopom nezaposlenosti vidjeli smo da zemlje sa nižim poreznim klinom imaju i nižu stopu nezaposlenosti, dok zemlje sa višim poreznim klinom imaju višu stopu nezaposlenosti, odnosno da je taj utjecaj poreznog klina na stopu nezaposlenosti negativan.

Iz svega toga možemo donijeti zaključak kako se **hipoteza H1 odbacuje**.

3.3. Porezni klin u Republici Hrvatskoj

Porezno opterećenje radne snage važan je element ukupne konkurentnosti nacionalne ekonomije. Razlog tome je što ono utječe na ukupne troškove radne snage.

U Hrvatskoj prevladava mišljenje da je radna snaga previše oporezivana i da to negativno djeluje na nezaposlenost. Uvijek kada se spomene izraz *dohodak od rada*, pomisli se na plaće radnika. Radnici nisu dovoljno upoznati ni svjesni koje poreze plaćaju i koliko ti isti porezi iznose. Međutim, krivnja nije samo u njima ili poslodavcima, već i u samom poreznom sustavu Hrvatske prema kojem poslodavci u ime radnika obračunavaju i uplaćuju poreze u državni proračun.

Svojim radom radnik zaradi *bruto plaću*, ali se na njegov račun isplaćuje *neto plaća*. Kod isplate plaće poslodavac je dužan svakom radniku dati platnu listu (**tablica 4.**) za taj mjesec gdje se mogu vidjeti iznos bruto plaće kao i sve vrste, te iznosi poreza koje je radnik dužan platiti državi.

	Naziv stavke	Varijable i formula	1.	2.	3.
1.	Bruto plaća	BPL	3.850	7.700	23.100
2.	Doprinosi na plaću	$DNP = 17,2\% * BPL$	662	1.324	3.973
3.	Doprinosi iz plaće	$DIP = 20,0\% * BPL$	770	1.540	4.620
4.	Ukupno doprinosi	$DNP + DIP = 37,2\% * BPL$	1.432	2.864	8.593
5.	Dohodak	$DOH = BPL - DIP$	3.080	6.160	18.480
6.	Osobni odbici	$OODB$	1.800	1.800	1.800
7.	Osnovica poreza na dohodak	$OSNPD = DOH - OODB$	1.280	4.360	16.680
8.	Dio OSNPD-a manji od 3.600 kn	$OSN1$	1.280	3.600	3.600
9.	Dio OSNPD-a od 3.600 do 9.000 kn	$OSN2$	0	760	5.400
10.	Dio OSNPD-a od 9.000 do 25.200 kn	$OSN3$	0	0	7.680
11.	Dio OSNPD-a iznad 25.200 kn	$OSN4$	0	0	0
12.	Porez na dohodak	$PORDOH = 15\% * OSN1 + 25\% * OSN2 + 35\% * OSN3 + 45\% * OSN4$	192	730	4.578
13.	Prerez po stopi 10%	$PRIREZ = 10\% * PORDOH$	19	73	458
14.	Neto plaća	$NPL = DOH - PORDOH - PRIREZ$	2.869	5.357	13.444
15.	"Krizni porez"	$PPPL = 2\% * NPL$ ili $4\% * NPL$	0	107	538
17.	Ukupno porezi	$= PORDOH + PRIREZ + PPPL$	211	910	5.574
18.	Neto dohodak od plaće	$NDPL = NPL - PPPL$	2.869	5.250	12.906
19.	Bruto-B plaća ili trošak rada	$BBPL = BPL + DNP$	4.512	9.024	27.073
20.	Ukupno porezi i doprinosi	$UPOR = DNP + DIP + PORDOH + PRIREZ + PPPL$	1.643	3.775	14.167
21.	Prosječna porezna stopa (%)	$PFS = 100 * UPOR / BBPL$	36	42	52

Tablica 4: Platna lista (Primjer izračuna poreza i doprinosa za zadane bruto plaće)

Izvor: Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj: <http://www.ijf.hr/newsletter/47.pdf>

Dakle, svaki mjesec radnik dobije svoju **bruto plaću (BPL)** za koju poslodavac mora državi isplatiti *doprinose na plaću (DNP)*. Radnik iz svoje bruto plaće mora platiti *doprinose iz plaće (DIP)*, *porez na dohodak (PORDOH)* i *prirez porezu na dohodak (PRIREZ)*, te *posebni porez na plaće, mirovine i druge primitke (PPPL)*.

Ukupno porezno opterećenje rada (UPOR), koje se naziva i trošak rada, sastoji se od svih davanja državi: poslodavca i radnika – a izračunava se na sljedeći način:

$$\text{UPOR} = \text{DNP} + \text{DIP} + \text{PORDOH} + \text{PRIREZ} + \text{PPPL}$$

Doprinose na plaću čine: *doprinosi za zapošljavanje (DZZ)*, *za zdravstveno osiguranje (DZO)*, te *za zdravstveno osiguranje zaštite zdravlja na radu (DZOZZR)*.

Doprinosi iz plaće su *doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju generacijske solidarnosti (DMOGS)*, te *doprinos za mirovinsko osiguranje na temelju individualne kapitalizirane štednje (DMOKŠ⁸)*.

Osnova plaćanja obveznih doprinosa je bruto plaća, a iznosi pojedinačnih doprinosa dobiju se tako da se osnovica pomnoži sa odgovarajućom stopom:

- $\text{DZZ} = 1,7\% * \text{BPL}$
- $\text{DZO} = 15,0\% * \text{BPL}$
- $\text{DZOZZR} = 0,5\% * \text{BPL}$
- $\text{DMOGS} = 15,0\% * \text{BPL}$ ili $20,0\% * \text{BPL}$
- $\text{DMOKŠ} = 5,0\% * \text{BPL}$ ili 0

Poslodavci moraju isplatiti doprinose na plaću: $\text{DNP} = \text{DZZ} + \text{DZO} + \text{DZOZZR} = 17,2\% * \text{BPL}$

Radnik je dužan platiti doprinose iz plaće: $\text{DIP} = \text{DMOGS} + \text{DMOKŠ} = 20\% \text{ BPL}$

Poslodavac mora za radnika platiti bruto plaću uvećanu za doprinose na plaću. Zbroj tih dvaju iznosa jednak je troškovima rada, i to se označava izrazom *B-plaća (BBPL)* da bi se mogao razlikovati od izraza bruto plaća (BPL).

⁸ **DMOKŠ:** Većina radnika su osiguranici mirovinskog osiguranja na temelju individualne kapitalizirane štednje. Oni plaćaju i *DMOGS* po stopi 15% i *DMOKŠ* od 5% BPL. Ostali radnici plaćaju samo *DMOGS* po stopi 20% BPL.

Doprinosi na plaću odlaze državi, a radnik dobiva bruto plaću, iz koje se plaćaju doprinosi iz plaće, nakon čega mu preostaje *dohodak od plaće* (DOH).

- $BBPL = BPL + DNP$
- $DOH = BPL - DIP$

Varijabla dohodak služi kao polazište u daljnjem oporezivanju plaće. Osnovica poreza na dohodak (OSNPD) jednaka je dohotku umanjenom za različite osobne odbitke (OODB). Osnovica se zatim dijeli na četiri dijela i svaki dio se množi zasebnom stopom:

- prvih 3.600 kn množi se s 15%
- sljedećih 5.400 kuna množi se s 25%
- sljedećih 16.200 kuna množi se s 35%
- svaka kuna iznad toga množi se s 45%

Ti umnošci se potom zbrajaju u ukupnu poreznu obvezu pojedinca.

Prirez porezu na dohodak izračunava se množenjem iznosa poreza na dohodak stopom prireza, koja ovisi o mjestu prebivališta.

Na dohodak nakon poreza na dohodak i prireza, koji se naziva **neto plaća** (NPL), razrezuje se *posebni porez na plaće, mirovine i druge primitke* (PPPL).

- ako je NPL veća od 3.000 kuna, a manja od 6.000 kuna, krizni porez iznosi 2% NPL
- ako je veća od 6.000 kuna, porez je 4% NPL

$$NPL = DOH - PORDOH - PRIREZ$$

Nakon oduzimanja svih doprinosa i poreza, radniku ostaje iznos koji možemo nazvati *neto dohodak od plaće* (NDPL).

$$NDPL = NPL - PPPL$$

Neto dohodak od plaće može se također izraziti kao bruto- B plaća umanjena za sve doprinose i poreze, odnosno za ukupno porezno opterećenje rada.

$$NDPL = BBPL - UPOR$$

Odgovor na pitanje koliki postotak ostvarenog dohotka radnika odlazi državi daje *prosječna porezna stopa* (PPS), koja se često naziva i efektivnom poreznom stopom.

Prosječna porezna stopa za radnika jednaka je omjeru *ukupnog poreznog tereta (UPOR)* i *bruto-B plaće (BBPL)*. Tako izračunata prosječna porezna stopa naziva se i porezni klin jer dočarava relativnu razliku između ukupnog iznosa koji poslodavac izdvoji za plaću radnika i iznosa kojim on raspolaže:

$$PPS = 100 * UPOR / BBP$$

3.3.1. Analiza poreznog klina

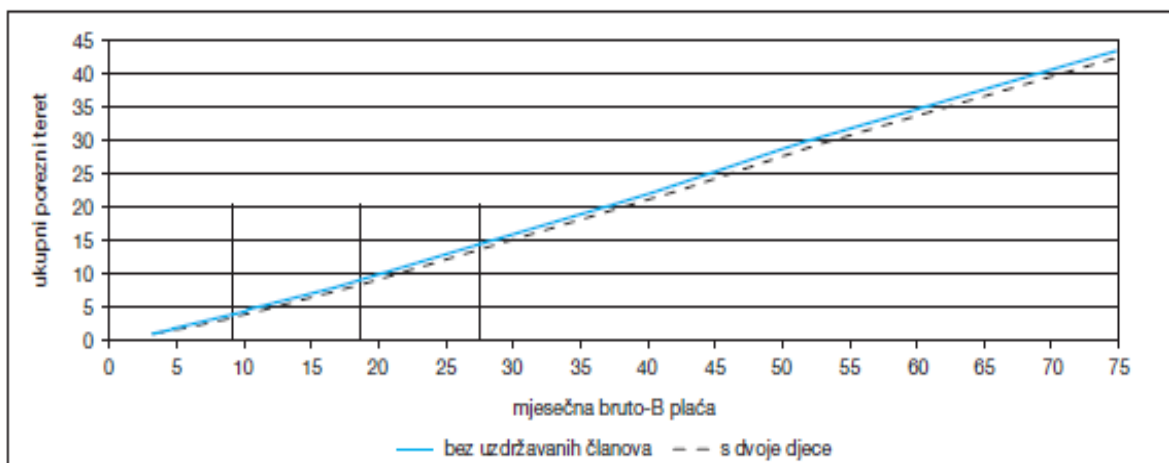
Analiza se zasniva na hipotetskim pojedincima A i B. Osoba A nema djece i ostalih uzdržavanih članova, a osoba B ima dvoje djece. Obje osobe Zараđuju samo dohodak od nesamostalnog rada (plaću), ne ostvaruju olakšice u sustavu poreza na dohodak, osim glavnih:

- osnovni osobni odbitak od 1.800 kuna mjesečno
- osoba B ima i osobni odbitak u ime dvoje djece u iznosu od 2.160 kuna
- obje osobe plaćaju prirez po stopi 10%

Za različite dohotke izračunavati ćemo koliko osobe A i B snose obveznih doprinosa i poreza. Kao varijablu dohotka uzimamo bruto-B plaću. **Graf 3.** prikazuje ukupno porezno opterećenje za veliki raspon bruto- B plaća. Ovako širok obuhvat plaća odabran je da bismo dobili što potpuniju sliku poreznog tereta. Ipak, moramo napomenuti da većina radnika ne prima plaću veću od trostruke prosječne plaće. Radi bolje orijentacije povukli smo tri uspravne crte koje označavaju prosječnu, dvostruku prosječnu i trostruku prosječnu bruto- B plaću u Hrvatskoj.

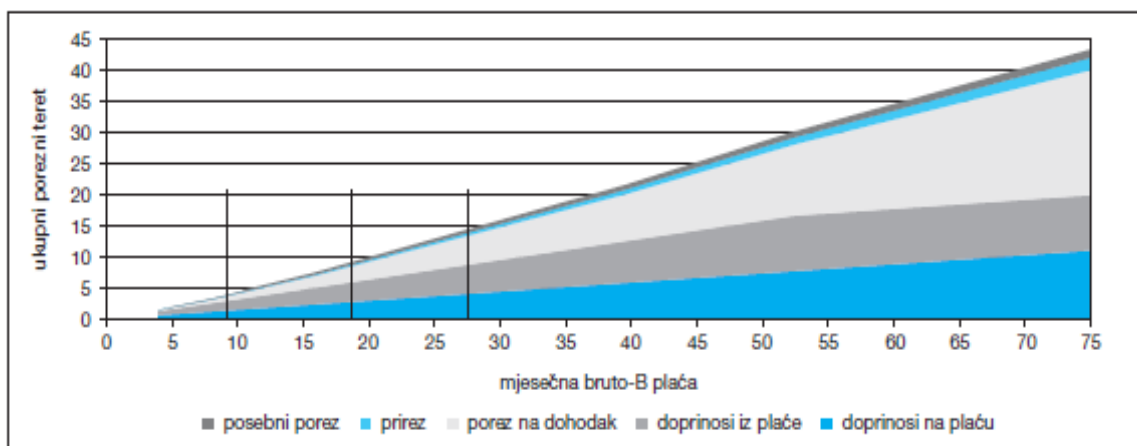
Na grafu se može vidjeti da porezni teret raste gotovo linearno s bruto-B plaćom. Puna crta opisuje porezni teret osobe A (bez uzdržavanih članova) i nalazi se iznad isprekidane crte koja se odnosi na osobu B (s dvoje djece). Zbog osobnog odbitka za djecu koji ostvaruje osoba B postoji razlika između poreznih tereta dviju osoba. Taj odbitak dodatno umanjuje osnovicu poreza na dohodak, a kako se osnovica s rastom dohotka množi sve višim stopama, tako se i razlika u poreznom teretu između A i B povećava s dohotkom.

Za najviši prikazani bruto-B dohodak osobe A od 75.000 kuna, porezni teret iznosi 43.500 kuna, što znači da radniku ostaje tek oko 31.500 kuna raspoloživog dohotka.

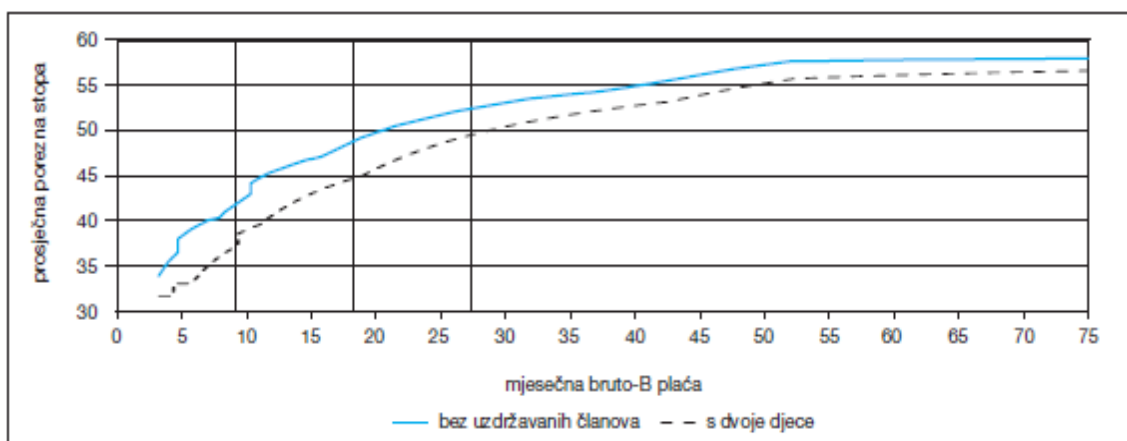
Graf 3: Porezno opterećenje kao funkcija bruto-B plaće (u tisućama kuna)

Izvor: Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj: <http://www.ijf.hr/newsletter/47.pdf>

Graf 4: Struktura poreznog opterećenja pojedinca bez djece-osoba A (u tisućama kuna)

Izvor: Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj: <http://www.ijf.hr/newsletter/47.pdf>

Graf 5: Prosječna porezna stopa kao funkcija bruto-B plaće (u tisućama kuna)

Izvor: Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj: <http://www.ijf.hr/newsletter/47.pdf>

Struktura poreznog tereta osobe A

- različiti porezi sudjeluju u stvaranju ukupnog opterećenja (**graf 3.**)
- na samome dnu nalaze se doprinosi na plaće koji rastu linearno na cijelom rasponu dohodaka, dok se doprinosi iz plaće ne ponašaju na isti način
- mirovinski doprinosi rastu proporcionalno s bruto-B dohotkom sve do iznosa od oko 52.500 kuna, a nakon toga se više ne mijenjaju jer za bruto plaće veće od 44.760 kuna osnovica doprinosa iz plaće više nije bruto plaća već fiksni iznos od 44.760 kuna
- porez na dohodak je nizak za niske plaće, ali već od 15.000 kuna bruto-B plaće izjednačava se u iznosu s doprinosima iz plaće i na plaću
- pri bruto-B plaći od oko 52.500 kuna, gdje mirovinski doprinosi prestaju rasti, porez na dohodak preuzima njihovo mjesto i preuzimaju glavnu ulogu u stvaranju poreznog tereta
- prirrez porezu na dohodak nije naročito značajan čimbenik poreznog opterećenja

Grafom 4. pojašnjavamo odgovor na pitanje koliko dio radnikova dohotka odlazi državi. Već smo rekli da odgovor na pitanje daje **prosječna porezna stopa (PPS)**. Graf prikazuje prosječnu poreznu stopu (PPS) ili porezni klin izračunat kao udio svih poreza i doprinosa u bruto-B plaći. Pri bruto plaći od 3.298 kuna PPS je relativno visoka i iznosi 34% za osobu A, a oko 2 postotna poena manje za osobu B. Nakon te razine počinju djelovati porez na dohodak, prirez i krizni porez koji već pri bruto-B plaći od oko 7.000 kuna dovode PPS osobe A do 40%. Polovica dohotka odlazi državi pri bruto-B plaći od 20.600 kuna za osobu A, odnosno pri bruto-B plaći od 28.900 kuna za osobu B. Nakon toga prosječna porezna stopa nastavlja rasti nešto sporije i za visoke dohotke teži prema 58% za osobu A, odnosno 56,6% za osobu B.

Obvezni doprinosi su proporcionalni porezi, međutim na grafu možemo vidjeti da je oporezivanje rada progresivno, tj. da prosječna porezna stopa raste s dohotkom. PPS značajno raste sve do bruto plaće od 52.500 kuna pri kojoj iznos doprinosa iz plaće više ne raste. Unatoč tome, PPS ne pada već samo stagnira.

3.3.2. Progresivnost u oporezivanju dohotka od rada

U Hrvatskoj u 2013. godini prosječna bruto plaća iznosila je 12.702,00 € (1€=7,5kn). Svaki supružnik se zasebno oporezuje, a neoporezivi dio dohotka se zove osobni odbitak. Sa stajališta pravednosti smatra se da ne treba oporezivati dio dohotka koji služi za podmirenje osnovnih životnih potreba – *egzistencijalni minimum*.

Svaki građanin koji ostvaruje dohodak ima pravo na **osobni odbitak** kojeg može koristiti od rođenja do smrti. Osnovni osobni odbitak povećava se ovisno o broju uzdržavane djece i uzdržavanih članova obitelji, a utvrđuje se kao zbroj osnovnog osobnog odbitka i pripadajućeg iznosa osobnog odbitka za uzdržavane članove uže obitelji, djecu, te eventualnu invalidnost. Tom se iznosu pribrajaju iznosi dijela osobnog odbitka za zdravstvene usluge i zdravstveno osiguranje, stambene potrebe i dana darovanja egzistencijalni minimum.

Nerezidentu koji ostvaruje dohodak u Republici Hrvatskoj priznaje se samo dio osobnog odbitka za vlastito uzdržavanje, ali ne i za uzdržavanje članova obitelji i djece, kao ni dio koji se odnosi na eventualnu invalidnost. Nerezidentu osnovni osobni odbitak može se uvećati za uplaćeni doprinos za obvezno zdravstveno osiguranje ako nije stekao status osiguranika zdravstvenog osiguranja s neke druge osnove. Osnovni osobni odbitak također mu se može

uvećati za dana darovanja u tuzemstvu do visine 2% primitka ostvarenih u prethodnoj godini za koje je predao godišnju prijavu poreza na dohodak.

	Faktor osobnog odbitka	Iznos 2015.
Osnovni osobni odbitak	1	2.600,00
Uzdržavani član	0,5	1.300,00
Prvo dijete	0,5	1.300,00
Drugo dijete	0,7	1.820,00
Treće dijete	1	2.600,00
Četvrto dijete	1,4	3.640,00
Peto dijete	1,9	4.940,00
Invalidnost	0,3	780,00

Tablica 5: Faktori osobnog odbitka i mjesečna svota

Izvor: Obračun plaća po novom od 1.1.2015....novi porezni razred i viši osobni odbitak; <http://www.isplate.info/obracun-place-novi-izracun.aspx>

U slučaju ako porezni obveznik živi u području od posebne državne skrbi onda faktori osobnog odbitka iz **tablice 5.** ne vrijede te se njegov osnovni osobni odbitak uvećava i, ovisno o području, iznosi od 28.800 do 46.080 kn.

Priznati izdaci su zaposlenikovi doprinosi za mirovinsko osiguranje koji iznose 20% bruto plaće. Najviša mjesečna osnovica za obračunavanje i plaćanje doprinosa za mirovinsko osiguranje je umnožak prosječne bruto plaće i koeficijenta 6, što za 2013. iznosi 47.634 kn mjesečno, odnosno 571.608 kn godišnje.

Porezna osnovica se računa na sljedeći način:

Bruto plaća - Uplaćeni doprinosi za mirovinsko osiguranje (20%) = Dohodak - Osobni odbitak = Porezna osnovica

Nakon toga **se porez na dohodak** obračunava na način:

Porezni razred u 2015.	Stopa (%)
0,01-2200,00	12
2200,01-13200,00	25
13200,01-neograničeno	40

Tablica 6: Porezni razredi i marginalne stope

Izvor: Obračun plaća po novom od 1.1.2015....novi porezni razred i viši osobni oduhitak;
<http://www.isplate.info/obracun-place-novi-izracun.aspx>

Poslodavci su, također, obavezni plaćati **doprinos** na bruto plaću:

Doprinosi za zdravstveno osiguranje	13
Doprinosi za zaštitu zdravlja na radu	0,5
Doprinosi za zapošljavanje	1,7
Ukupno	15,2

Tablica 7: Doprinosi koje plaća poslodavac (kao % bruto plaće)

Izvor: Porezna uprava, Oporezivanje primitaka iz radnog odnosa (plaće), listopada 2013., http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Place_161nova.pdf

U Hrvatskoj postoji i **lokalni prirez porezu** na dohodak po stopama od 1 do 18%. Iznos obaveze za prirez se računa tako da se od poreza uzme onoliki postotak kolika je stopa prireza. Prirez porezu na dohodak ubraja se u prihode jedinice lokalne samouprave i služi za njihovo financiranje. Općina, odnosno grad mogu obveznicima poreza na dohodak sa svoga područja propisati plaćanje prireza prema sljedećim stopama:

- općina po stopi **do 10%**
- grad s manje od 30.000 stanovnika po stopi **do 12%**
- grad s više od 30.000 stanovnika po stopi **do 15%**
- Grad Zagreb po stopi **do 30%**.

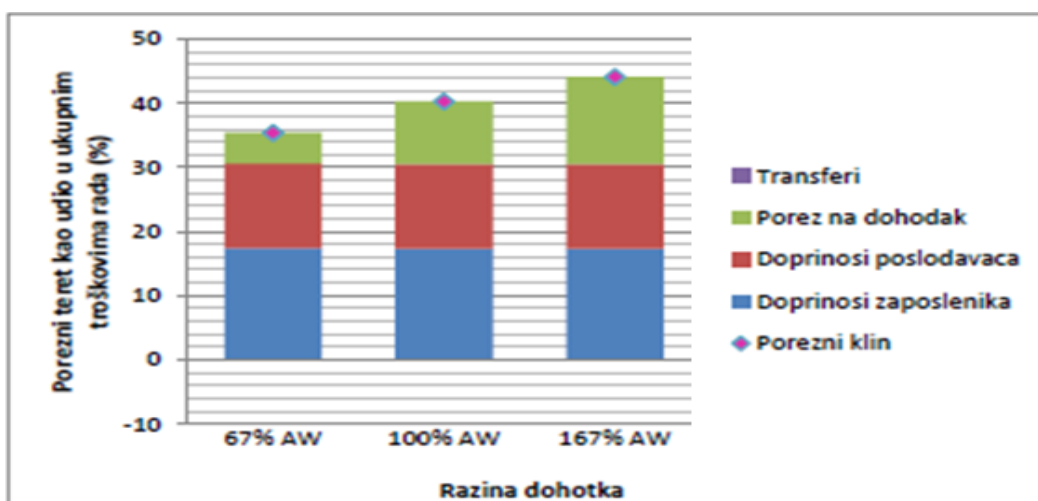
Državne transfere primaju obitelji s djecom u obliku doplatka za djecu čija visina ovisi o neto dohotku (bruto dohodak nakon doprinosa za mirovinsko osiguranje, poreza i prireza) po članu obitelji.

Neto dohodak po članu obitelji (kao % proračunske osnovice)	Iznos doplatka (kao % proračunske osnovice) po djetetu
0-16,33	9
16,34-33,66	7,5
33,67-50,00	6
>50	0

Tablica 8: Raspored dodjeljivanja dječjeg doplatka

Izvor: Porezna uprava, Oporezivanje primitaka iz radnog odnosa (plaće), listopada 2013., http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Place_161nova.pdf

Proračunska osnovica za 2013. je 3.326 kn mjesečno, odnosno 39.912 kn godišnje.

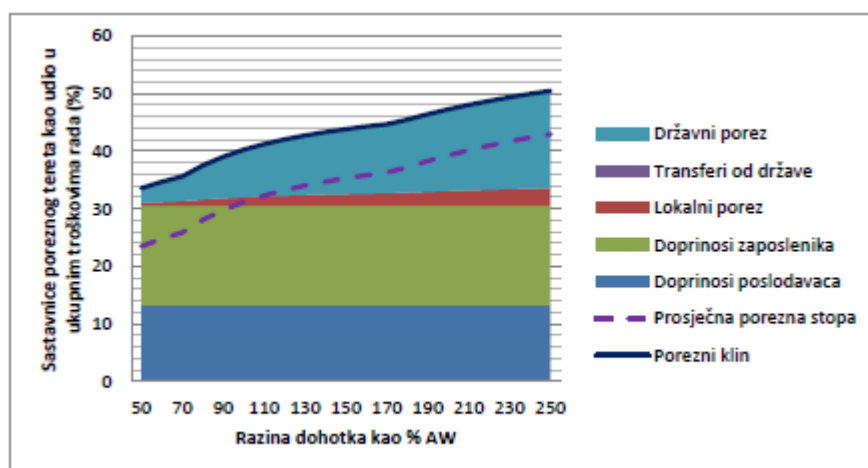

Graf 6: Dekompozicija poreznog klina za samca

Izvor: Progresivnost u oporezivanju dohotka od rada u zemljama EU; <http://digre.pmf.unizg.hr/4261/>

Graf 6. prikazuje porezni klin i njegovu dekompoziciju za samca bez djece koji ima dohodak koji iznosi 67%, 100% i 167% prosječne bruto plaće.

AW označava prosječnu bruto plaću u Hrvatskoj u 2013. Udio doprinosa u troškovima rada jednak je za sve razine dohotka što je posljedica konstantnih stopa doprinosa i nepostojanja gornjih granica za socijalna osiguranja. Porezni klin iznosi 44% kod dohotka koji je jednak 167% prosječne plaće, zatim 40% kod dohotka koji je jednak 100% prosječne plaće, te 37% kod dohotka koji je jednak 67% prosječne plaće.

Graf 7: Dekompozicija poreznog klina i prosječna porezna stopa za dohodak samca bez djece

Izvor: Progresivnost u oporezivanju dohotka od rada u zemljama EU; <http://digre.pmf.unizg.hr/4261/>

Graf 7. prikazuje dekompoziciju poreznog klina te prosječnu poreznu stopu za dohodak samca za razine dohotka od 50% do 250% prosječne bruto plaće. Porezni klin se kreće od 33,6% do 50,5% za dohodak jednak 250% prosječnog. Može se vidjeti da veći dio poreznog klina čine doprinosi, a udio poreza u ukupnim troškovima rada raste s porastom dohotka. Progresivnost poreza je posljedica postojanja poreznih razreda s različitim poreznim stopama te, u manjoj mjeri, konstantnih poreznih olakšica. Prosječna porezna stopa se kreće od 23,48% do 42,98%.

3.3.3. Porezni prihodi Republike Hrvatske

	HRVATSKA	Prihodi opće države				
Godina	Stopa nezaposlenosti	Ukupni porezni prihodi	Porez na dohotak	Porez na dobit	Doprinosi za soc. osiguranje	Porez na potrošnju
2011.	17,7	61,1	1,3	7,2	38,6	50,2
2012.	16	64,3	1,2	7,6	37,8	53,2
2013.	17,3	62,7	1,3	6,3	37,1	53,3
2014.	17,3	63,07	1,4	5,6	41,7	55,1

Tablica 9: Nezaposlenost i struktura poreznih prihoda za RH

Izvor: Obrada autora; <http://www.mfin.hr/en> , <http://www.oecd.org/>

U **tablici 9.** prikazane su stope nezaposlenosti i struktura državnih prihoda za četiri uzastopne godine (2011., 2012., 2013. i 2014.) Republike Hrvatske.

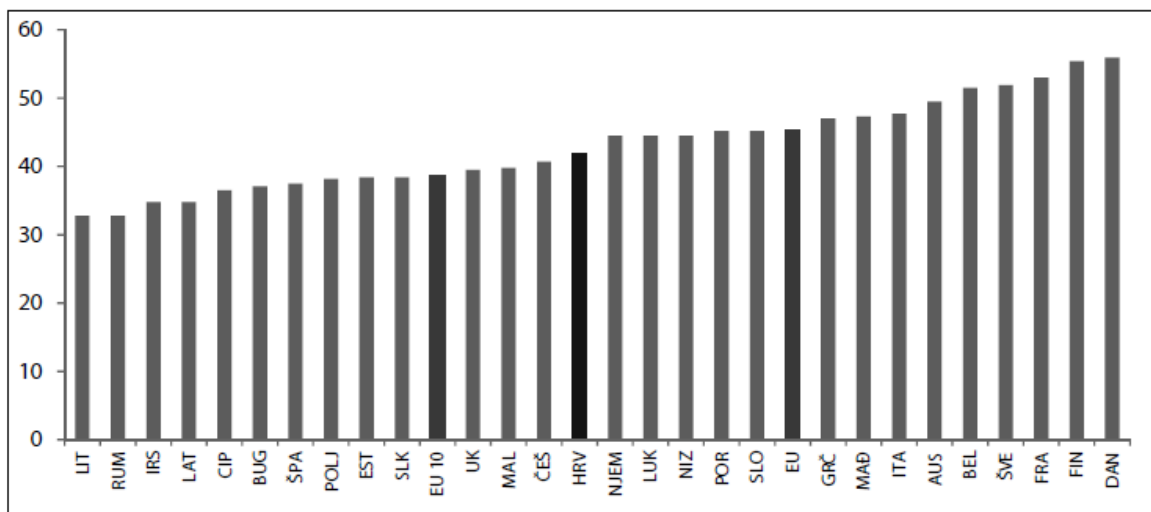
Ukupni porezni prihodi čine više od polovine BDP-a za svaku navedenu godinu. Iako su prihodi u 2012. godini rasli, oni se smanjuju u 2013. da bi ponovno narasli u 2014. godini. U poreznim prihodima dominiraju prihodi od poreza na potrošnju, čak 50% u 2014. godini. Stavka koja najmanje dominira je porez na dohodak: 1.4 mlrd kn u 2014. godini. Doprinosi za socijalno osiguranje čine nekih 40-ak % ukupnih poreznih prihoda i ostvarili su najviši rast od svih stavki (sa 37,1 mlrd kuna u 2013. godini na 41,7 mlrd kuna u 2014.). Stopa nezaposlenosti varira, ali njena promjena nije značajna (oko 17%).

Ukoliko gledamo utjecaj poreznog opterećenja pojedinačno na stopu nezaposlenosti, iz **tablice 10** (vidi dodatak), vidimo da najveći utjecaj ima porez na dohodak (0,716). To je u rasponu $0,5 < r < 0,8$ što znači da je to srednje jaka pozitivna korelacija. Doprinosi za socijalno osiguranje sa 0,271 korelacijom imaju najmanji utjecaj na stopu nezaposlenosti. Smještajući se u raspon $0 < r < 0,5$ (**tablica 2.**) označava slabu pozitivnu korelaciju.

Veliko opterećenje porezima na potrošnju i doprinosima za socijalno osiguranje sigurno je bio snažan poticaj da se aktivnosti prebace iz formalnog u neformalni sektor gospodarstva. U Hrvatskoj je još uvijek prisutan određen stupanj porezne evazije, što zapravo objašnjava dosta niske prihode od poreza na dohodak (u 2014. godini samo 1,4 mlrd kuna). Razmjerno male stope oporezivanja bi mogle objasniti niske prihode od poreza na dobit koji su u 2014. godini iznosili 5,6 mlrd kuna.

3.4. Porezni klin u Republici Hrvatskoj u odnosu na zemlje OECD-a

U razdoblju 2012.-2014. godine došlo je do izmjena u poreznom sustavu Republike Hrvatske koje su odrazile i na porezno opterećenje. Prije osvrta na pojedine oblike i vrste poreznog opterećenja, pogledat ćemo ukupno porezno opterećenje Hrvatske i ostalih zemlja EU (**graf 8.**)

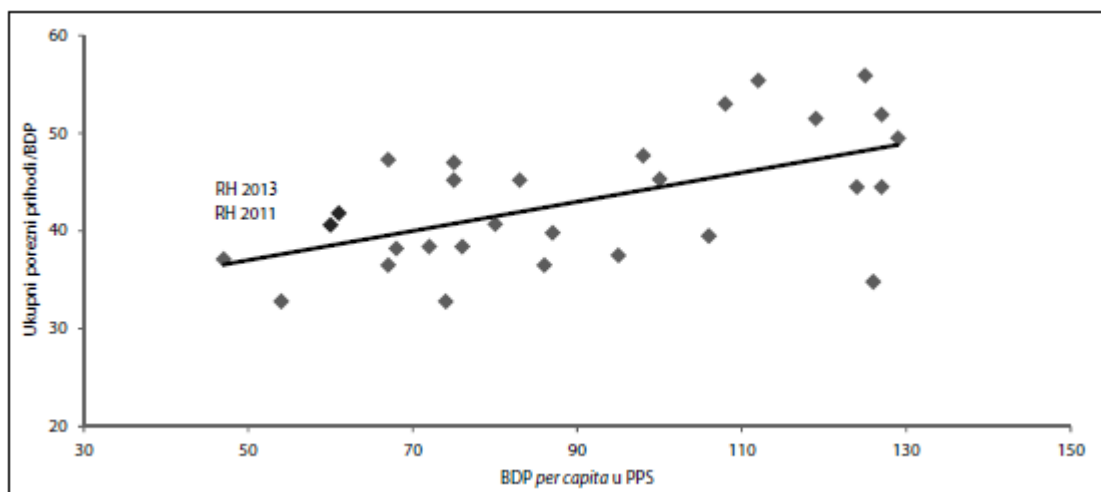
Graf 8: Omjer prihoda opće države i BDP-a (u %) u zemljama EU-a u 2013.

Izvor: Eurostat

Uzimajući u obzir ovaj pokazatelj, Hrvatska je u 2013. godini ima porezno opterećenje od 41,8% što je smješta ispod prosjeka EU čiji je prosjek oko 43%, ali je taj prosjek smješta iznad prosjeka EU10. S obzirom na svoj stupanj razvoja i strukturna obilježja, Hrvatsko porezno opterećenje je ekscesivno.

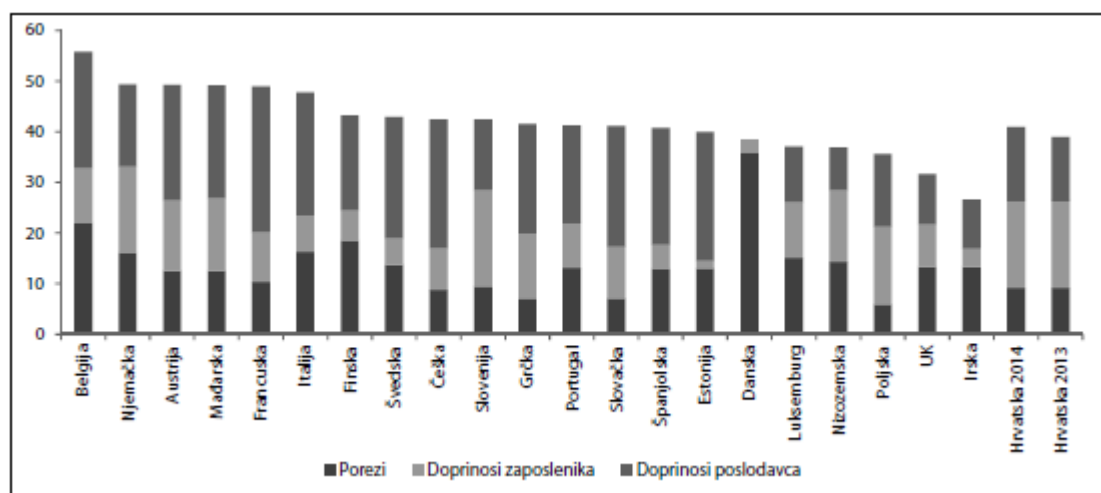
To se može vidjeti i na **grafu 9.** koji pokazuje odnos između stupanja razvijenosti zemalja EU koji je mjeran BDP-om *per capita*, visinom dohotka i poreznog opterećenja. Gledajući realni BDP po stanovniku, Hrvatska se u 2011. i 2013. godini nalazila na oko 60% prosjeka EU. Taj postotak Hrvatsku zajedno sa Bugarskom i Rumunjskom smješta među najnerazvijenije zemlje članice. Također, u tom je razdoblju porezno opterećenje Hrvatske bilo previsoke s obzirom na stupanj razvijenosti, što pokazuje i položaj tamnijih oznaka iznad regresijskog pravca. Regresijski pravac, u ovom slučaju, pokazuje koliko je prosječno porezno opterećenje s obzirom na stupanj razvijenosti. Također, sa grafa se može vidjeti kako

je porezno opterećenje Hrvatske u 2011. godini raslo znatno više nego što je rastao dohodak. Da bi porezno opterećenje Hrvatske bilo u skladu s njenim razvojem, potrebno je porezno opterećenje smanjiti za 3,6 postotna poena (na razinu 38,2%) i tada bi Hrvatska bila ispod prosjeka zemalja EU10.

Graf 9: Odnos između BDP-a per capita (PPS) i ukupnog poreznog opterećenja u EU-u

Izvor: Milan Deskar-Škrbić, Hrvoje Šimović: Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014;
<http://hrcak.srce.hr/147460>

Graf 10: Porezni klin u zemljama EU-a i Hrvatskoj u 2013. godini (u %)

Izvor: Milan Deskar-Škrbić, Hrvoje Šimović: Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014;
<http://hrcak.srce.hr/147460>

Graf 10. prikazuje porezni klin Hrvatske u usporedbi sa zemljama EU. Zemlje na grafu imaju relativno visoko porezno opterećenje, pa u usporedbi s njima Hrvatska sa svojim 41% ne spada u zemlje visokog poreznog opterećenja. U strukturi poreznog klin u Hrvatskoj dominiraju doprinosi, dok porez na dohodak i prirez čine mali dio. Uz socijalne doprinose, porezni oblik koji značajnije opterećuje dohotke je porez na dohodak.

3.4.1. Usporedna analiza poreznog klina Hrvatske i zemalja OECD-a

Prije samog početka usporedbe, bitno je naglasiti da se prilikom međunarodne usporedbe poreznog opterećenja radne snage mogu javiti različita ograničenja zbog raznih razlika zemalja, kao što su: razina dohotka po stanovniku, gospodarskim sustavima i njihovoj razvijenosti te strukturi fiskalnih prihoda i rashoda.

Nakon što smo već ranije u radu dokazali ovisnost poreznog klina i stope nezaposlenosti, napraviti ćemo usporedbu poreznog klina i stope nezaposlenosti Hrvatske sa OECD zemljama. Iz **grafa 10.** (vidi dodatak) može se vidjeti da je Hrvatska zemlja sa manjim poreznim klinom od većine zemalja OECD-a. Također, Hrvatska je sa svojim poreznim klinom (31,5%) ispod prosjeka svih zemalja OECD-a (37%), kao i ispod zemalja OECD-a koje su ujedno i članice EU (36%).

Od navedenih zemalja, Hrvatska je između onih s većom stopom nezaposlenosti (sa 17,3% je treća po redu, iza Grčke i Španjolske), dok je prosjek zemalja OECD-a 7,3%, a zemalja OECD-a koje se članice EU 11,6%.

Uzimajući u obzir podjelu zemalja OECD-a na tri razreda po visini poreznog klina (**Histogram 1.**) Hrvatska spada u drugi razred zemalja, odnosno u skupinu zemalja sa srednjim poreznim klinom zajedno sa Japanom, SAD-om, Kanadom, Ujedinjenim Kraljevstvom, Luksemburgom, Norveškom, Portugalom, Slovačkom, Grčkom, Švedskom, Slovenijom, Islandom, Estonijom i Nizozemskom. Raspon kretanja drugog razreda je od 29%-42%. Prema tom rasponu Hrvatska je sa svojih 31,5% poreznog opterećenja blizu razredu prve skupine.

Usporednu analizu nastaviti ćemo promatrajući podatke poreznog klina zemalja OECD-a i Hrvatske u podjeli na tri tipa radnika u ovisnosti o dohotku. Kao što smo prethodno naveli, imamo pojedince sa 67% (2/3) dohotka AW-a, pojedince sa 100% dohotka AW-a i pojedince sa 167% (5/3) dohotka AW-a.

Tablica 12. (vidi dodatak) prikazuje porez na dohodak prosječnog zaposlenog bez djece. Porez na dohodak na razini 100%-tne prosječne plaće najveći je u Danskoj (35,6%), Belgiji (28,3%) i u Islandu (28,1%), dok je najmanji i Čileu (0,00%), Koreji (5%), Poljskoj (7%) i u Japanu (7,6%). Hrvatska se sa svojih 9,27% smjestila ispod prosjeka OECD zemalja (15,6%) , kao i ispod prosjeka zemalja EU (21%).

Tablica 13. (vidi dodatak) prikazuje doprinose posloprimca. Osim temeljnih podataka za prosječnog zaposlenog (100%) u tablici su dani , kako je to uobičajeno za zemlje OECD-a, i podaci opterećenja ispodprosječne plaće (67%) i iznadprosječne (167%). Analizirajući podatke po zemljama može se vidjeti da najveće opterećenje bruto plaće po doprinosima na razini 100%-tne prosječne plaće imaju Njemačka (20,4%) i Slovenija (22%). Zemlje sa najmanjim opterećenjem su Australija i Novi Zeland sa 0,00%, te Island sa 0,4%. Prosjek zemalja OECD-a je 9,9%, dok je prosjek Hrvatske veći i od iznosi 15% i takav je u zadnjih pet godina (2010.-2014.).

Što se tiče **tablice 14.** (vidi dodatak), odnosno zbroja poreza na dohodak i doprinosa posloprimaca (ukupno porezno opterećenje) možemo vidjeti da su oni na razini 100%-tne prosječne plaće najveći u Kanadi (42,3%), Danskoj (38,1%) i u Belgiji (34,6%), dok su najmanji u Čileu (7%) i u Meksiku (10%). Hrvatska se i u ovoj usporedbi sa 24,27% našla ispod prosjeka zemalja OECD-a (25,5%) i ispod prosjeka zemalja EU (29%).

U **tablici 15.** (vidi dodatak) možemo vidjeti je porezni klin na razini 100%-tne prosječne plaće najveći u Belgiji (55,26%) zatim u Austriji (49,4%), Njemačkoj (49,3%), te Mađarskoj (49,0%). Zemlje sa najmanjim poreznim klinom na razini 100%-tne prosječne plaće je u Čileu (7%), Novom Zelandu (17,2%) i u Meksiku (19,5%). Prosjek zemalja OECD-a je 36%, dok se Hrvatska sa 35,19% smjestila malo ispod tog prosjeka. Također taj je prosjek i ispod prosjeka zemalja EU koji iznosi 42%.

Kao što smo već rekli, porez na dohodak Republike Hrvatske iznosi 7,6% što je među nižima u usporedbi sa zemljama OECD-a. Također je i ispod prosjeka zemalja OECD-a koje su dio EU. Što se tiče doprinosa zaposlenika koji iznose 15%, Hrvatska je zemlja sa srednjim poreznim opterećenjem u odnosu na zemlje OECD-a, ali je taj prosjek smješta iznad prosjeka zemalja OECD-a koje su dio EU. Porez na dohodak + doprinosi zaposlenika za Hrvatsku iznose 24,27% , što je također srednje porezno opterećenje, a po presjeku zemalja OECD-a , kao i zemalja koje su dio EU, Hrvatske je ispod tog prosjeka. Ukupni porezni klin (porez na dohodak + doprinosi zaposlenika + doprinosi posloprimca) Hrvatske je 35,19% što je ispod prosjeka zemalja OECD-a , kao i zemalja koje su dio EU.

Na početku rada postavili smo hipotezu o usporedbi poreznog klina RH sa zemalja OECD-a:

H2: Porezni klin RH je manji nego u zemljama OECD-a

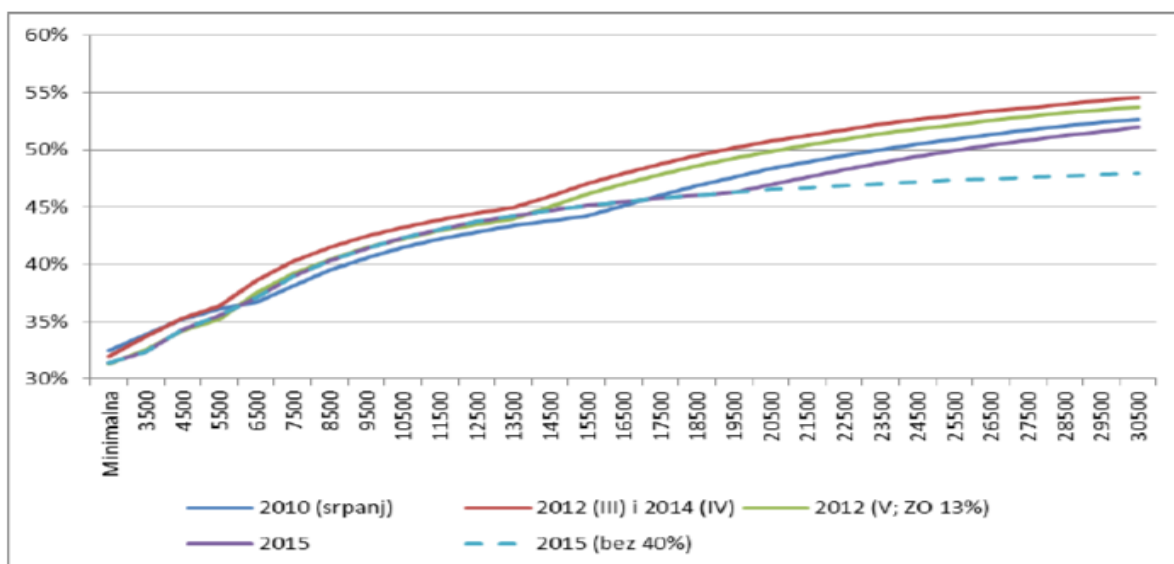
Analizirajući i uspoređujući podatke Hrvatske i zemalja OECD-a iz prethodno navedenih tablica (**tablica 11.- tablica 15.-** dodatak) možemo zaključiti da Republika Hrvatska ima manje porezno opterećenje od većine zemalja OECD-a. Također, iz **grafa 10.** možemo vidjeti da je RH sa svojim poreznim klinom od 31,5% pri dnu zemalja po veličini (rangirano: od veće prema manjoj).

Iz svega toga možemo zaključiti da se **hipoteza H2 prihvaća.**

4. UČINCI PROMJENE POREZNIH STOPA NA POREZNO OPTEREĆENJE

U ovom dijelu rada vršit ćemo analizu kako promjena poreznih stopa utječe na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj. Porezno opterećenje rada odnosi se na oporezivanje bruto dohotka kod fizičkih osoba koji se oporezuje pomoću nekoliko poreznih oblika: doprinosima poslodavca i zaposlenika te prirezom i porezom na dohodak.

4.1. Utjecaj promjene porezne stope na poreni klin

Graf 15: Simulacija poreznog klina za različite bruto dohotka

Izvor: H. Šimović; M. Desker-Škrbić: Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj

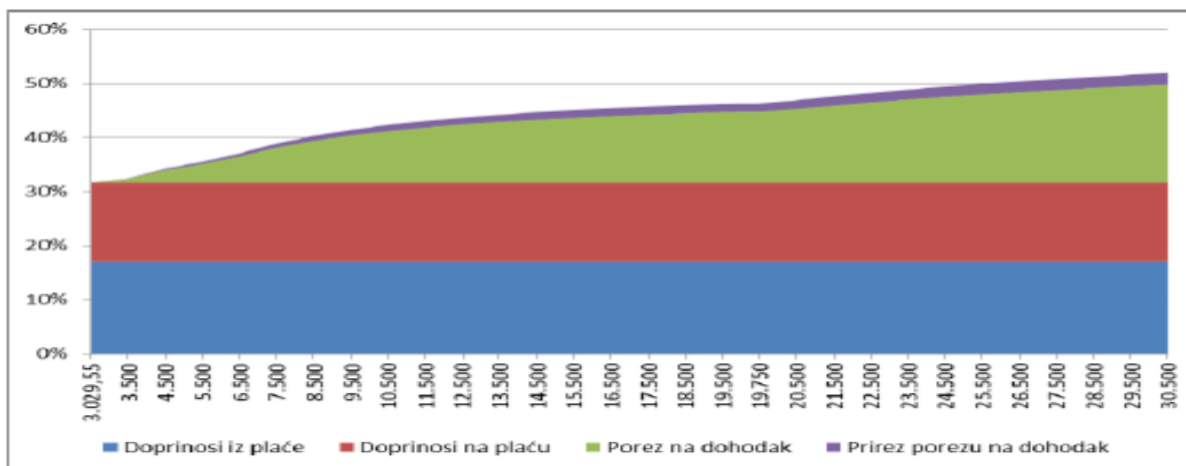
Osobni odbitak i porezni razredi (granične porezne)	Od 1. srpnja 2010.	Od 1. ožujka 2012.	Od 1. siječnja 2015. (prijedlog)
Osobni odbitak	1.800,00	2.200,00	2.600,00
12%	do 3.600,00	do 2.200,00	do 2.200,00
25%	3.600,00-10.800,00	2.200,00-8.800,00	2.200,00-13.200,00
40%	iznad 10.800,00	iznad 8.800,00	iznad 13.200,00

Tablica 16: Izmjene u elementima oporezivanja dohotka od rada 2010-15

Izvor: Zakon o doprinosima (NN 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14).

Izmjenama u porezu na dohodak (**tablica 16.**), točnije izmjenom poreznih razreda i povećanje osobnog odbitka, Vlada očekuje da će doći do smanjenja poreznog opterećenja rada što bi u konačnici pozitivno djelovalo na tržište rada.

Iz **grafa 15.** može se vidjeti da su izmjene iz ožujka i svibnja 2012. godine smanjile porezno opterećenje za bruto plaće od minimalnog iznosa do 6.500,00 kuna, dok je za sve razine nakon 6500 kuna porezno opterećenje bilo više u odnosu na sustav iz 2011. godine, pri čemu je porezno opterećenje najznačajnije poraslo za bruto plaće iznad 13.500,00 kuna (oko 8.700,00 kuna neto). Isprekidana linija pokazuje da je veliki dio smanjenja poreznog opterećenja za najniže razine bruto plaće bio posljedica smanjenja doprinosa za zdravstveno osiguranje, a ne izmjena u osobnom odbitku i poreznim razredima, pa se može zaključiti kako je sustav iz 2010. godine u prosjeku bio pogodniji s aspekta poreznog opterećenja rada u odnosu na postojeći sustav. Linija koja prikazuje najavljene izmjene od siječnja 2015. godine pokazuje da će one smanjiti porezno opterećenje rada za bruto plaće iznad 6.500,00 kuna, pri čemu će najveće smanjenje biti zabilježeno na plaćama iznad 13.500,00 kuna, tj. za iste razine bruto plaća na kojima je izmjenama poreza na dohodak u 2012. godini porezno opterećenje najviše poraslo.

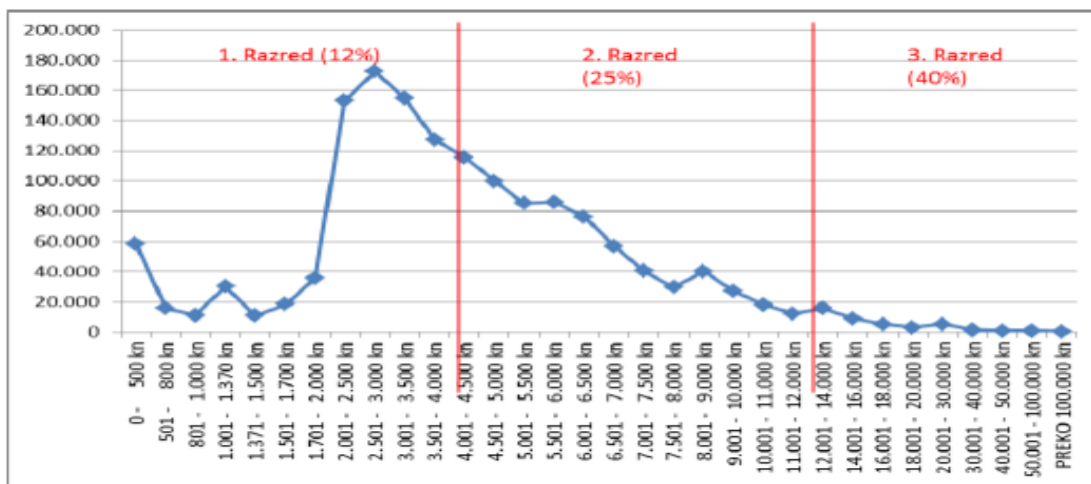
Graf 16: Struktura poreznog klina 2015.

Izvor: H. Šimović; M. Desker-Škrbić: Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj

S **grafa 16.** se može vidjeti da u Hrvatskoj najveći utjecaj na visinu porezni klin imaju socijalni doprinosi: doprinosi poslodavca čine 14,7%, a doprinosi iz plaće (doprinosi zaposlenika) čine 17,1% ukupnog troška rada. Porez i prizaz na dohodak progresivno se povećavaju, a na razini prosječne plaće zajedno iznose tek 8%. Vidimo da socijalni doprinosi četiri puta više opterećuju prosječni trošak rada u Hrvatskoj u odnosu na prizaz i porez na dohodak.

4.2. Distribucija poreznog tereta prema poreznim razredima dohotka

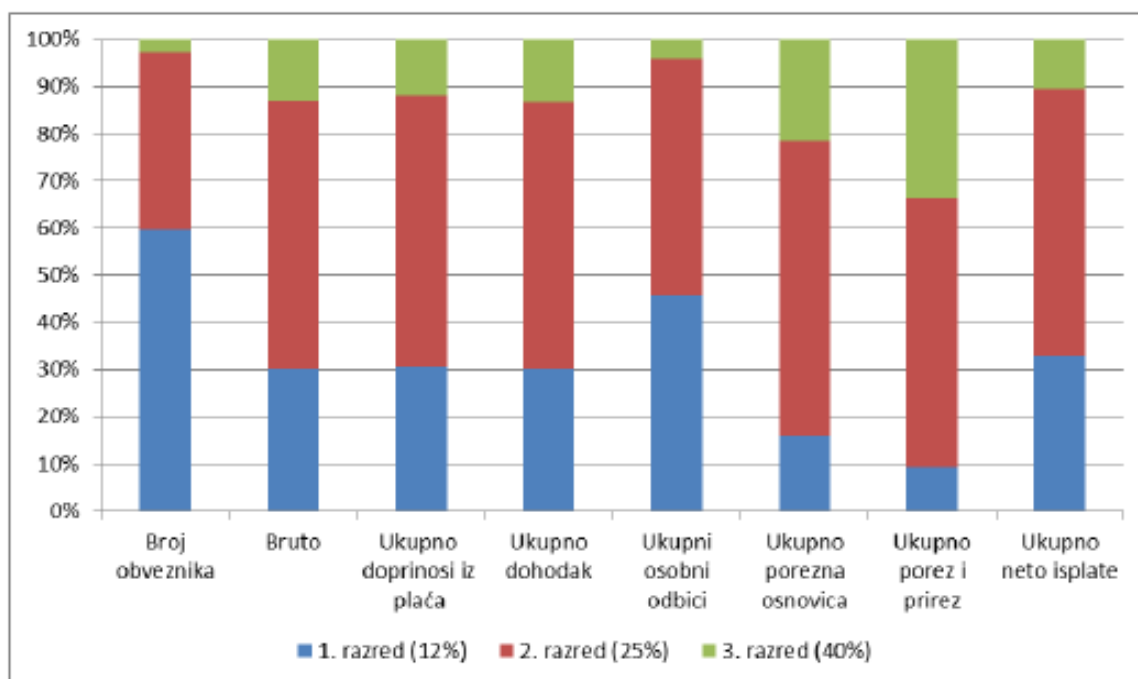
Kao što smo i prethodno ustanovili, socijalni doprinosi dominiraju ukupnim poreznim opterećenjem. Oni također djeluju na neujednačenu raspodjelu poreznog tereta.

Graf 17: Broj poreznih obveznika prema rasponu neto dohotka u 2014. godini

Izvor: H. Šimović; M. Desker-Škrbić: Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj

Graf 17. prikazuje broj poreznih obveznika (zaposlenici) s obzirom na raspon neto dohotka u RH za 2014. godinu. Na grafu možemo uočiti kako najveći broj poreznih obveznika (180.000) plaća porez po najnižoj stopi (12%). Također je uočljivo kako broj zaposlenika opada s rastom neto dohotka, tako da najveći mogući porez plaća jako malo stanovnika ($n \approx 0$).

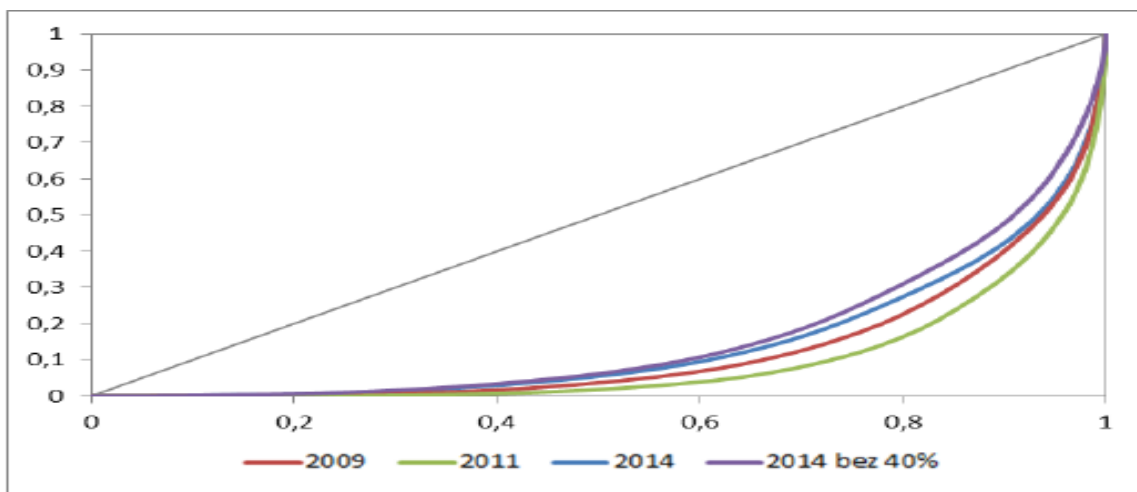
Graf 18: Struktura raznih elemenata prireza i poreza na dohodak prema poreznim razredima u 2014. godini

Izvor: H. Šimović; M. Desker-Škrbić: Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj

Na **grafu 18.** prikazana je struktura raznih elemenata prireza i poreza na dohodak prema poreznim razredima u 2014. godini. Možemo vidjeti da približno 60% zaposlenika spada u prvi porezni razred (12%), dok svega 3% zaposlenih spada u najveći porezni razred (40%).

Međutim, tih 60% zaposlenika prikupe manje od 10% ukupnih prihoda od prireza i poreza na dohodak, dok 3% zaposlenika u najvišem poreznom razredu skupe čak 34% ukupnih prihoda od prireza i poreza na dohodak.

Taj odnos je logičan iz razloga što se radi o progresivnom oporezivanju, a naročito kad se gleda „srednji“ sloj, tj. zaposleni koji spadaju u drugi porezni razred (25%).

Graf 19: Krivulja koncentracije poreza i prireza s obzirom na bruto dohodak

Izvor: H. Šimović; M. Desker-Škrbić: Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj

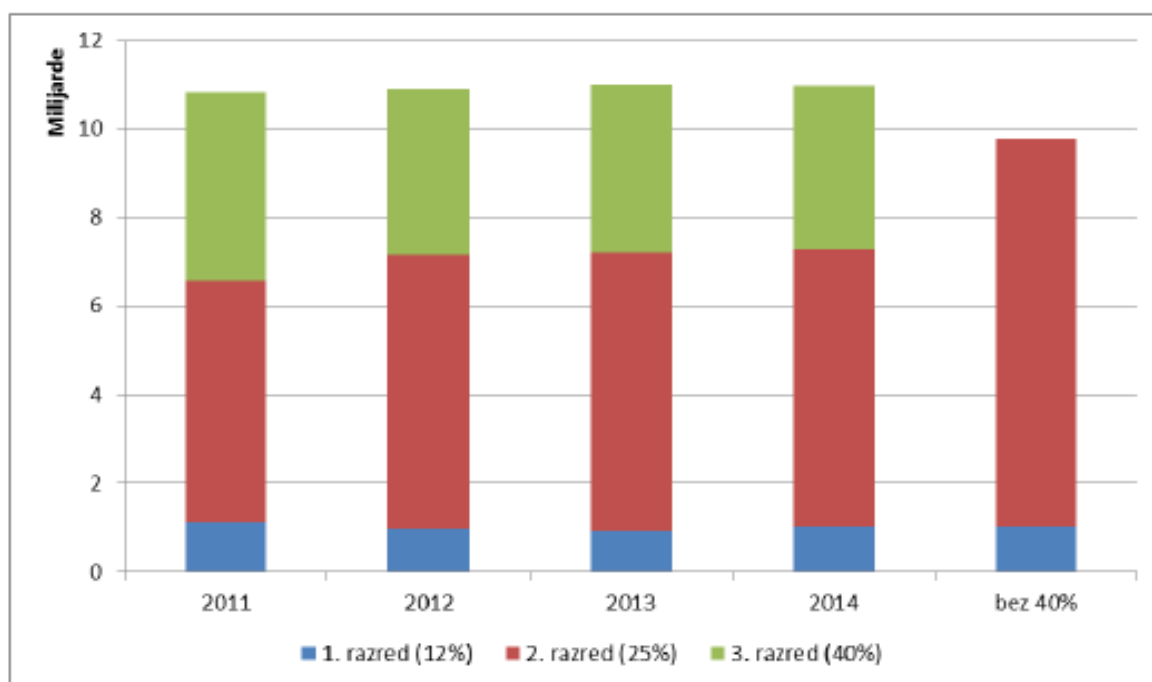
Graf 19. prikazuje krivulje koncentracije poreza i prireza s obzirom na bruto dohodak. Dijagonalna krivulja je *krivulja apsolutne jednakosti*, što znači da je porezni teret jednako raspoređen između svih građana. *Krivulja koncentracije poreza* prikazuje neravnomjernu raspodjelu poreznog tereta, između svih građana, u odnosu na krivulju apsolutne jednakosti. Što je koncentracijska krivulja udaljenija od dijagonalne, to je neravnomjernost u raspodjeli poreznog tereta veća.

Veći broj poreznih razreda, kao i više granične stope ne moraju biti uzrok neravnomjerne raspodjele poreznog tereta. To možemo vidjeti promatrajući koncentracijsku krivulju za 2009. i 2014. godinu. S obzirom da u poreznoj strukturi prevladavaju zaposleni s nižom razinom dohotka, veća „pravednost“ se postiže sa istim ili sličnim poreznim stopama.

Distribucija poreza je „pravednija“ u 2014. nego u 2011. godini iz razloga jer je srednji sloj više oporezivan. Prvi porezni razred (12%) smanjen je na dohotke do 2.200 kuna u odnosu na prethodnih 3.600 kuna, porez po najvišoj stopi od 40% plaća se na već na dohotke iznad 8.800 kuna u odnosu na prijašnjih 10.800 kuna (Tablica). Struktura poreznih obveznika prema razini dohotka, odnosno prilagođavanje poreznih razreda takvoj strukturi, presudno za konačni distribucijski učinak i progresivnost poreza na dohodak.

4.3. Utjecaj poreza i prireza na dohodak na porezni klin

Jedan od izdašnijih i kompleksnijih poreznih oblika je porez na dohodak. Procjena fiskalnog učinka provodi se s podacima Ministarstva financija za zaposlene promatrajući porez i prirez na dohodak. Za konačnu analizu fiskalnog učinka veliki utjecaj ima iznos povrata poreza. Porezna prijava obvezna je samo za obveznike koji mijenjaju poslodavca u fiskalnoj godini i za obveznike poreza na dohodak od samostalne djelatnosti.

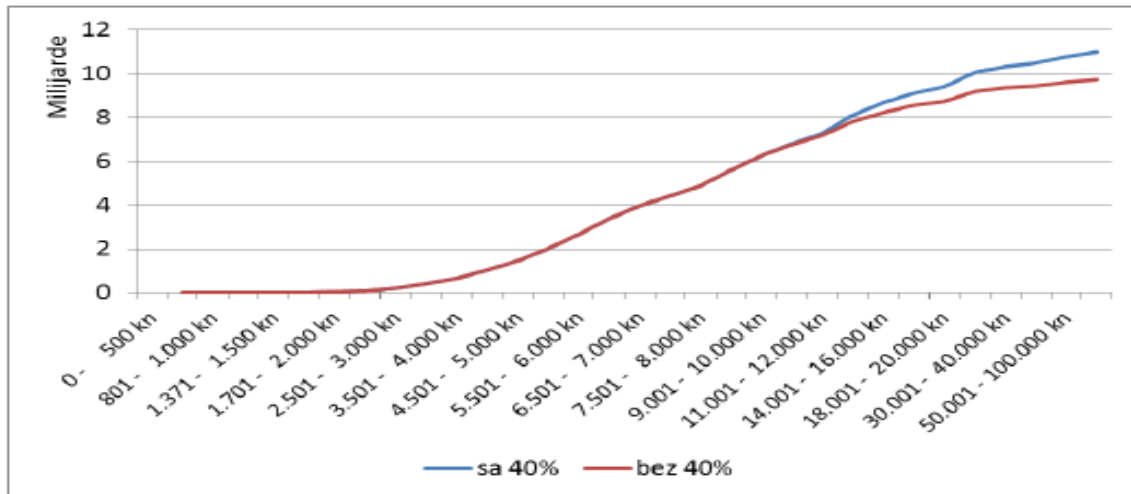
Graf 20: Fiskalni učinci prireza i poreza na dohodak

Izvor: H. Šimović; M. Desker-Škrbić: Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj

Na **grafu 20.** prikazani su fiskalni učinci prireza i poreza na dohodak u razdoblju od 2011. do 2014. godine te je izvršena procjena na razini podataka za 2014. godinu koliki bi fiskalni učinak bio kada bi se ukinula najviša porezna stopa od 40%. Na grafu možemo vidjeti kako su promjene poreznih razreda i osobnog odbitka nisu utjecale na razinu prihoda od prireza i poreza na dohodak.

U promatranom razdoblju fiskalni učinak iznosio je oko 10,9 mlrd. kuna. Jedina značajnija promjena dogodila se u strukturi plaćenog poreza gdje još više dominiraju obveznici koji plaćaju porez po stopi od 25%.

U zadnje vrijeme mogu se čuti prijedloge za ukidanje najviše porezne stope (40%). Kad bi došlo do toga fiskalni učinak iznosi bi oko 1,25 mlrd kuna. Iako 1,25 mlrd kuna ne izgleda puno, porez na dohodak izravan je instrument fiskalnog izravnjanja (prihod lokalnih jedinica). Ukupni prihodi lokalnih jedinica u 2014. godini iznosili su 22,1 mlrd. kuna, a od toga su prihodi od poreza bili 12,7 mlrd. kuna. To predstavlja potencijalni gubitak od 10% prihoda lokalnih jedinica stoga prije donošenja takve odluke treba uzeti u obzir i posljedice koje će ukidanje stope imati u sustavu financijskog izravnjanje (**graf 21.**)

Graf 21: Učinak ukidanja najviše stope poreza na dohodak prema različitim razinama dohotka

Izvor: H. Šimović; M. Desker-Škrbić: Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj

5. ZAKLJUČAK

Kod pisanja ovoga rada krenuli smo od problema nezaposlenosti i toga da porezi klin, odnosno porezno opterećenje rada utječe na razinu nezaposlenosti. Na početku rada postavili smo osnovne ciljeve, a to su: objašnjenje utjecaja poreza na tržište rada; objašnjenje što je to porezni klin; način računanja poreznog klina; empirijski dokazati da porezni klin utječe na stopu nezaposlenosti; vidjeti visinu poreznog klina u zemljama OECD-a i u RH; te koji su učinci promjene poreznih stopa na porezno opterećenje. Također smo postavili dvije hipoteze koje smo raznim metodama istraživanja prihvatili, odnosno odbacili:

H1: Porezni klin ima pozitivan utjecaj na nezaposlenost

H2: Porezni klin RH je manji nego u zemljama OECD-a

Porezno opterećenje radne snage važan je instrument porezne politike kojim se utječe na razinu osobne potrošnje i na zaposlenost. Međunarodna usporedba poreznog opterećenja radne snage važan je i neizostavan element kod analize položaja Republike Hrvatske u području EU i između zemalja OECD-a. Međutim, pri analizi je potrebno uzeti u obzir ograničenja, odnosno strukturna obilježja i razlike pojedinih zemalja.

Nakon uvodnog dijela rada, krenuli smo na analizu utjecaja poreza na tržište rada. Vidjeli smo da porez na rad, porez na potrošnju i socijalni transferi kojim se potiče rad imaju utjecaj na plaće i (ne)zaposlenost. Također smo analizirali kakav bi utjecaj na zaposlenost imalo prebacivanje tereta poreza na potrošnju, kapital, te tkz. „zelene“ poreze.

U trećem dijelu rada objasnili smo što je porezni klin, te na koji se način računa. Zatim smo analizirali metodologiju izračuna poreznog klina OECD-a. OECD je izvršio izmjenu metodologije, odnosno proširili su sektore nacionalne klasifikacije. Nakon toga smo analizirali porezni klin i stopu nezaposlenosti zemalja OECD-a. Napravili smo raspon poreznog klina na tri jednaka dijela (zemlje sa niskim, srednjim i visokim poreznim klinom), kao i medijane tih razreda. Izvršenom korelacijom poreznog klina i stope nezaposlenosti za zemlje OECD-a zaključili smo porezni klin ima negativan utjecaj na zaposlenost, odnosno da

zemlje sa većim poreznim opterećenjem imaju veću stopu nezaposlenosti, dok zemlje sa nižim poreznim opterećenjem imaju nižu stopu nezaposlenosti. Time smo *hipotezu H1 odbacili*.

Nakon toga smo analizirali podatke za Hrvatsku u usporedbi sa zemljama OECD-a. Prvo smo objasnili način oporezivanja plaća, koje su to obveze poslodavaca i posloprimaca prema državi, kakav je način oporezivanja dohotka od rada: način izračuna osobnih odbitaka, te porezne osnovice. Slijedi analiza poreznih prihoda Hrvatske koji se dijele na: porez na dohodak, porez na dobit, doprinose za socijalno osiguranje, te porez na potrošnju. Izvršenom korelacijom vidjeli smo da na stopu nezaposlenosti najveći utjecaj ima porez na dohodak, a najmanji doprinosi za socijalno osiguranje.

Uspoređujući porezni klin Hrvatske sa zemljama OECD-a vidjeli smo da je porezni klin Hrvatske 31,5% (2014.godina) što je ispod prosjeka zemalja OECD-a, kao i zemalja OECD-a koje su dio EU. S tom visinom poreznog opterećenja Hrvatska spada u drugu skupinu zemalja, odnosno u skupinu sa srednjim poreznim klinom i vrlo je blizu granice skupine zemalja sa niskim poreznim klinom čija je granica od 15% do 29%.

Podatke za porezno opterećenje zemalja OECD-a i RH podijelili smo na tri tipa radnika u ovisnosti o dohotku (67%, 100%, 167% dohotka). Što se *tiče poreza na dohodak*, na 100%-tnoj razini plaće, Hrvatska je sa 9,7% ispod prosjeka zemalja OECD-a, kao i zemalja OECD-a koje su dio EU. Prema *doprinosima posloprimaca* koji su u 15%, RH se smjestila iznad prosjeka zemalja OECD-a, kao i zemalja OECD-a koje su dio EU. *Zbroj poreza na dohodak i doprinosa posloprimca* je 24,27% što Hrvatsku ponovno stavlja ispod prosjeka zemalja OECD-a, kao i zemalja OECD-a koje su dio EU. *Ukupno poreno opterećenje* Hrvatske je 35,19% što je opet ispod prosjeka zemalja OECD-a, kao i zemalja OECD-a koje su dio EU. Time smo *hipotezu H2 prihvatili*.

Analiza fiskalnog učinka pokazala je kako se u promatranom razdoblju prihod od prireza i poreza na dohodak nije značajnije promijenio. Stoga se postavlja pitanje da li su promjene u promatranom razdoblju uopće bile potrebne. Ipak, kod analize obuhvaćeni su samo dohodci od nesamostalnog rada i to samo za zaposlene. Mnoge promjene u poreznim stopama i razredima bile su popraćene širenjem porezne osnovice. U javnosti se i dalje najavljuju

promjene u sustavu poreza na dohodak. Međutim, porez na dohodak je kompleksan sustav i njegova promjena bi mogla imati veliki niz i drugih posljedica u fiskalnom i distribucijskom kontekstu, kao i u segmentima fiskalnog izravnjanja i financiranja lokalnih jedinica vlasti.

DODATAK:

	Porezni klin	Stopa nezaposlenosti
Zemlja	2014.	2014.
Australia	27,7	6,1
Austrija	19,4	5,8
Belgija	55,66	8,5
Canada	31,5	6,9
Čile	7	6,2
Češka	42,6	6,1
Danska	38,21	6,6
Estonija	40	7,4
Finska	43,9	9,7
France	48,4	10,3
Njemačka	49,3	5
Grčka	40,4	26,5
Mađarska	49	10,7
Island	33,5	7,9
Irska	27,06	11,3
Italija	48,2	12,1
Japan	31,9	4
Luxembourg	37,6	10,8
Mexico	19,5	4,3
Nizozemska	37,7	7,7
New Zeland	17,2	5,8
Norveška	37	3,5
OECD - prosjek	36	7,8
OECD EU	42,1	10,20
Poljska	35,6	7,4
Portugal	41,2	5,6
Slovačka	41,2	6,8
Slovenija	42,5	14,1
Španjolska	40,7	24,5
Švedska	42,5	8,7
Švicarska	22,2	...
Turska	38,2	9
Ujedinjeno Kraljevstvo	31,1	8,7
SAD	31,5	7,4

Tablica 1: Porezni klin i stopa nezaposlenosti u zemljama OECD-a u 2014. godini

Izvor: OECD

Correlations

		Stopa_nezap oslenosti	Doprinosi_za _socijalno_os iguranje	Porez_na_do bit	ukupni_porez ni_prihodi	porez_na_pot rošnju	Porez_na_do hodak
Stopa_nezaposenosti	Pearson Correlation	1	,271	-,496	-,802	-,316	,716
	Sig. (2-tailed)		,729	,504	,198	,684	,284
	N	4	4	4	4	4	4
Doprinosi_za_socijalno_osiguranje	Pearson Correlation	,271	1	-,641	,190	,481	,785
	Sig. (2-tailed)	,729		,359	,810	,519	,215
	N	4	4	4	4	4	4
Porez_na_dobit	Pearson Correlation	-,496	-,641	1	-,115	-,667	-,908
	Sig. (2-tailed)	,504	,359		,885	,333	,092
	N	4	4	4	4	4	4
ukupni_porezni_prihodi	Pearson Correlation	-,802	,190	-,115	1	,816	-,175
	Sig. (2-tailed)	,198	,810	,885		,184	,825
	N	4	4	4	4	4	4
porez_na_potrošnju	Pearson Correlation	-,316	,481	-,667	,816	1	,382
	Sig. (2-tailed)	,684	,519	,333	,184		,618
	N	4	4	4	4	4	4
Porez_na_dohodak	Pearson Correlation	,716	,785	-,908	-,175	,382	1
	Sig. (2-tailed)	,284	,215	,092	,825	,618	
	N	4	4	4	4	4	4

Tablica 10: Parcijalna korelacija stope nezaposlenosti i poreznih prihoda RH (2011.-2014.)

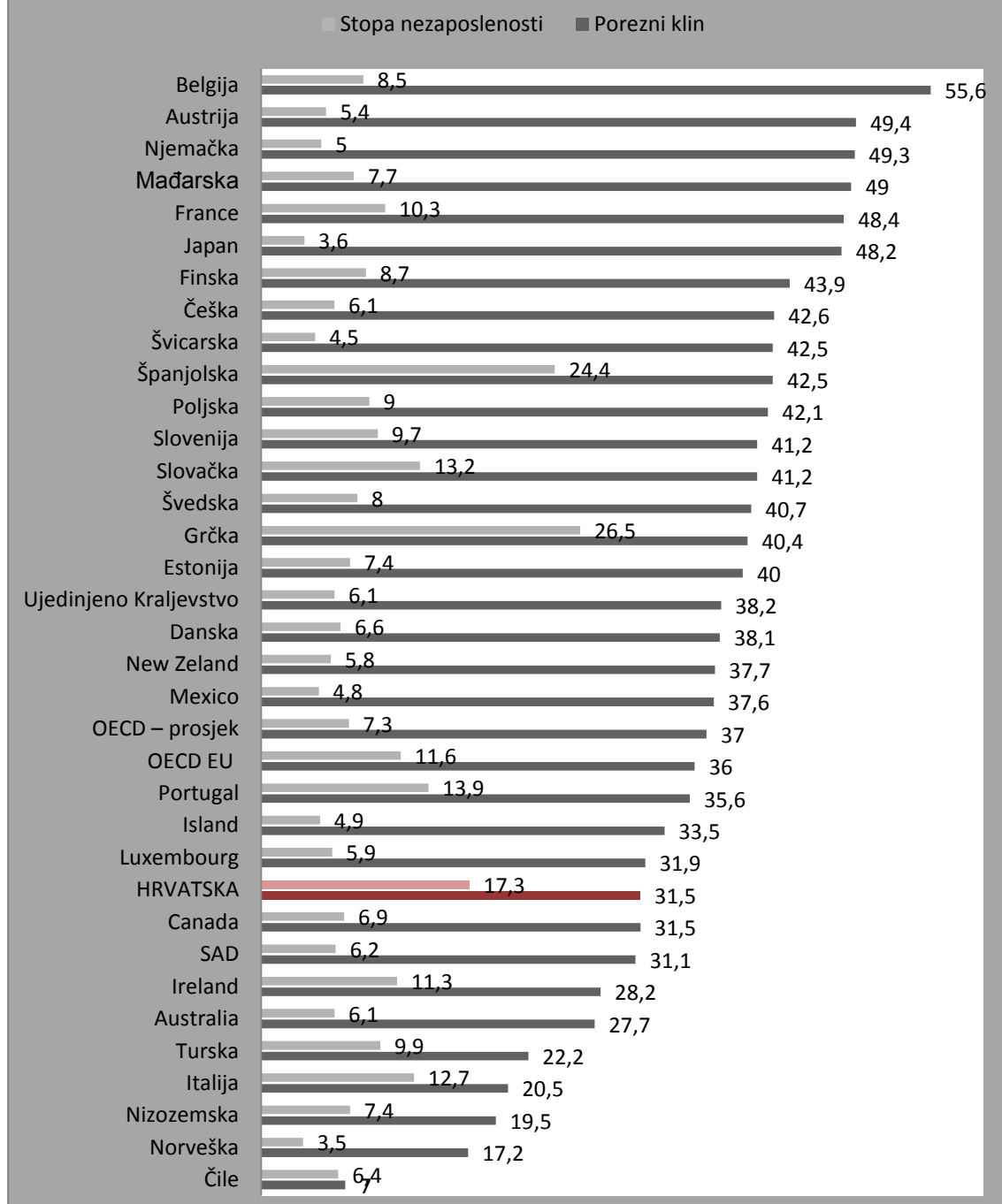
Izvor: Tablica 9.;izrada autora

Zemlja	Porezni klin	Stopa nezaposlenosti
Australija	27,7	6,1
Austrija	49,4	5,4
Belgija	55,6	8,5
Canada	31,5	6,9
Čile	7	6,4
Češka	42,6	6,1
Danska	38,1	6,6
Estonija	40	7,4
Finska	43,9	8,7
France	48,4	10,3
Njemačka	49,3	5
Grčka	40,4	26,5
Mađarska	49	7,7
Island	33,5	4,9
Ireland	28,2	11,3
Italija	20,5	12,7
Japan	48,2	3,6
Luxembourg	31,9	5,9
Mexico	37,6	4,8
Nizozemska	19,5	7,4
New Zeland	37,7	5,8
Norveška	17,2	3,5
OECD – prosjek	37	7,3
OECD EU	36	11,6
Poljska	42,1	9
Portugal	35,6	13,9
Slovačka	41,2	13,2
Slovenija	41,2	9,7
Španjolska	42,5	24,4
Švedska	40,7	8
Švicarska	42,5	4,5
Turska	22,2	9,9
Ujedinjeno Kraljevstvo	38,2	6,1
SAD	31,1	6,2
HRVATSKA	31,5	17,3

Tablica 11: Porezni klin i stopa nezaposlenosti u zemljama OECD-a u 2014. godini

Izvor: OECD

Porezni klin i stopa nezaposlenosti

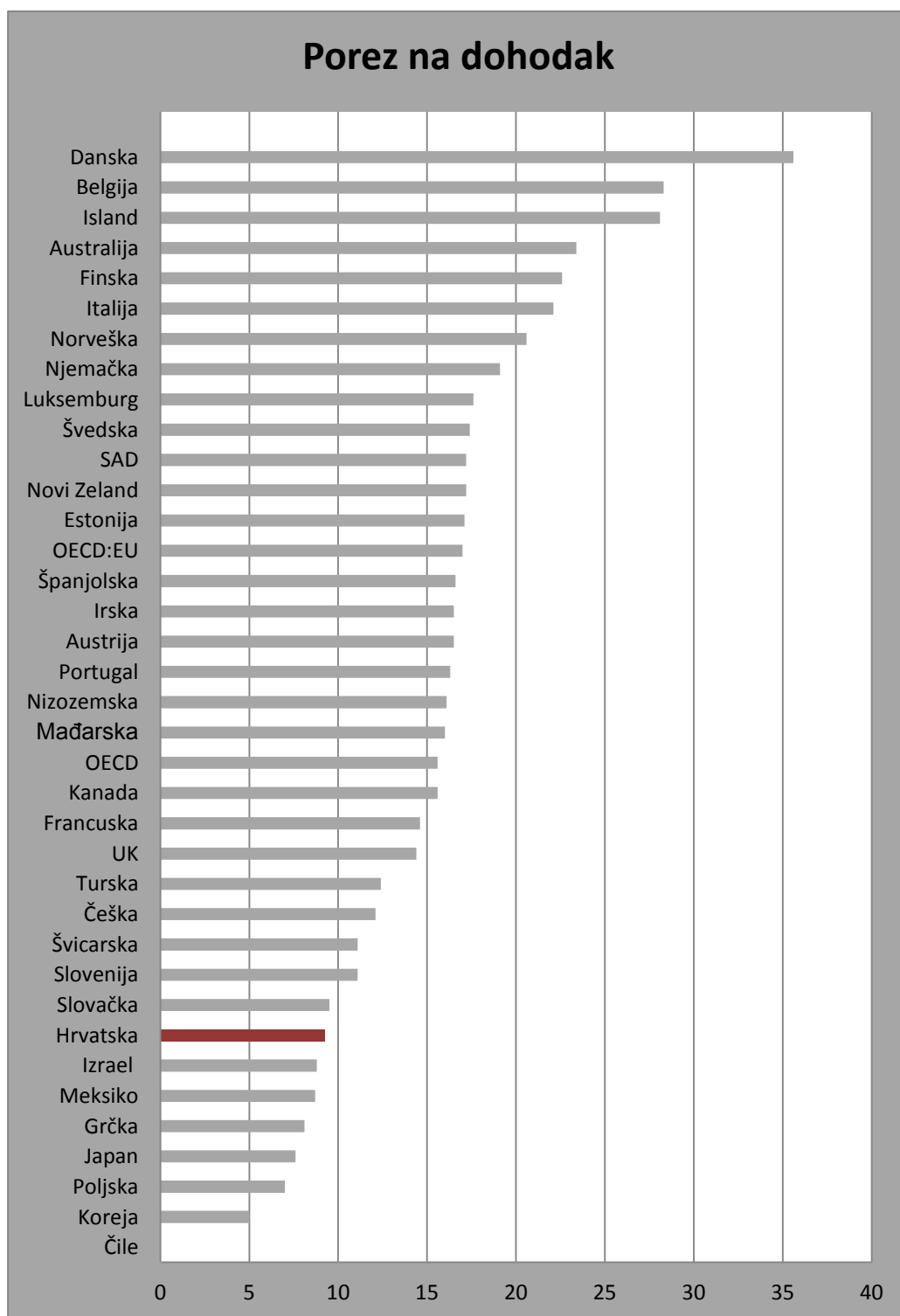
Graf 10: Porezni klin i stopa nezaposlenosti zemalja OECD-a i Hrvatske (2014.)

Izvor: Tablica 8; izrada autora

Porez na dohodak prosječnog zaposlenog bez djece kao % troškova rada (2014.)			
Zemlja	67%	100%	167%
Australija	17,8	23,4	29,4
Austrija	10,6	16,5	23,1
Belgija	22	28,3	35,2
Kanada	11,8	15,6	22,1
Čile	0	0	0,9
Češka	8,2	12,1	15,3
Danska	32,8	35,6	42
Estonija	16,2	17,1	18,8
Finska	16,9	22,6	29,8
Francuska	12,6	14,6	20,9
Njemačka	14,1	19,1	27,6
Grčka	2,9	8,1	18,5
Mađarska	16	16	16
Island	23,1	28,1	33
Irska	9,8	16,5	29,1
Izrael	4,4	8,8	16
Italija	14,4	22,1	29,4
Japan	6,1	7,6	12,9
Koreja	2,2	5	9
Luksemburg	9,6	17,6	25,4
Meksiko	1,6	8,7	1,2
Nizozemska	5,4	16,1	8,6
Novi Zeland	13,4	17,2	23,1
Norveška	17,1	20,6	27
Poljska	6	7	7,7
Portugal	8,5	16,3	24,2
Slovačka	6	9,5	12,3
Slovenija	6,6	11,1	15,5
Španjolska	12,2	16,6	22,5
Švedska	14,8	17,4	30,4
Švicarska	8,2	11,1	16,1
Turska	9,8	12,4	16,5
UK	11,6	14,4	22,6
SAD	14,1	17,2	23
Neponderirani prosjek			
OECD	11,4	15,6	21,7
OECD:EU	12,2	17	23,6
Hrvatska	4,2	9,27	14,88

Tablica 12: Porez na dohodak prosječnog zaposlenog bez djece (za 3 razine plaće) kao % bruto plaće (2014.)

Izvor: <https://www.efri.uniri.hr/sites/efri.uniri.hr/files/cr-collections/2/tablice2014-2015helenablai.pdf>

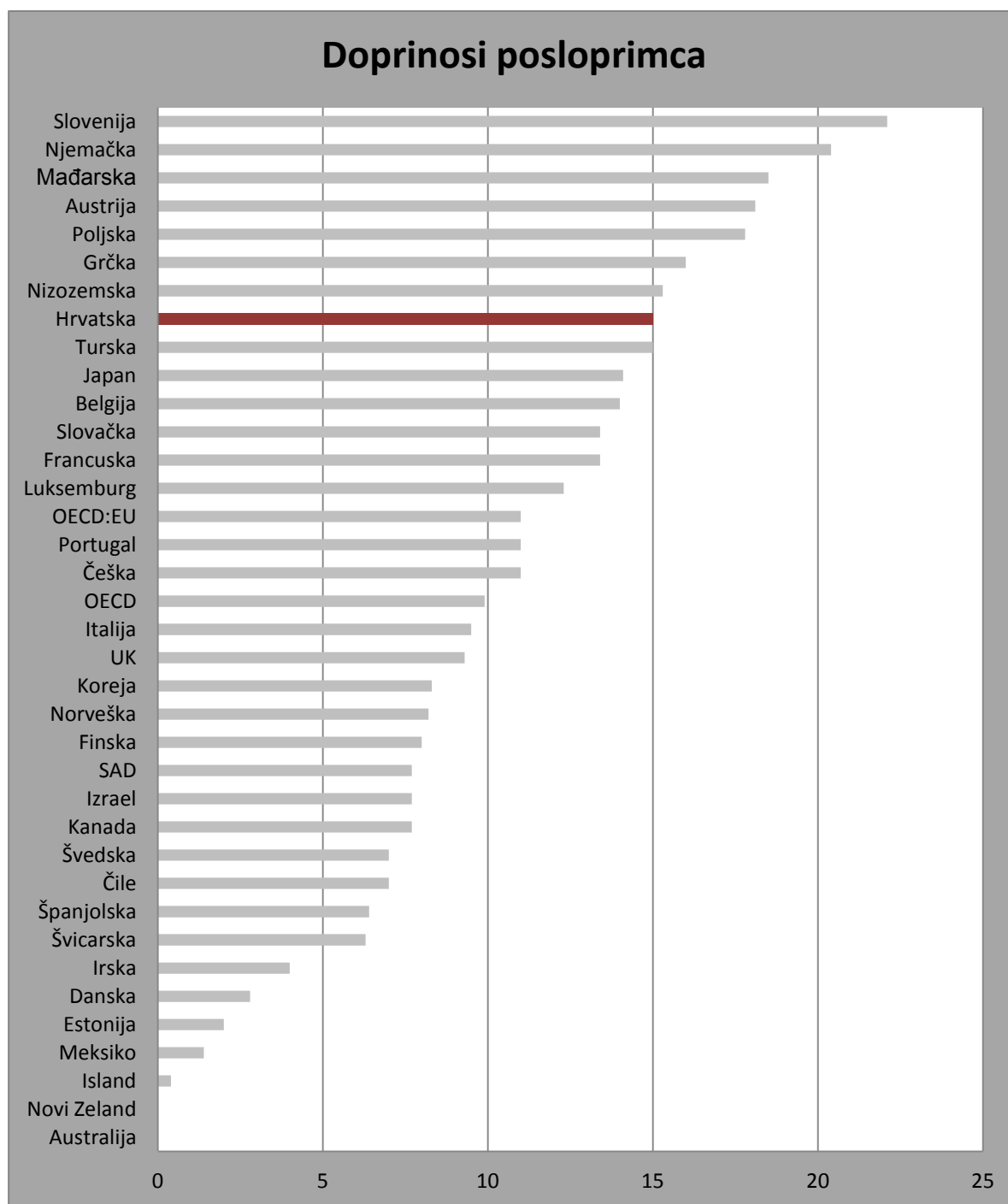
Graf 11: Porez na dohodak prosječnog zaposlenog bez djece kao % troškova rada (2014.) na razini 100%-tne plaće

Izvor: Tablica 9.;izrada autora

Doprinosi posloprimca poreznog karaktera prosječnog zaposlenog bez djece kao % troškova rada (2014.)			
Zemlja	67%	100%	167%
Australija	0	0	0
Austrija	18,1	18,1	16,1
Belgija	13,9	14	14
Kanada	7,2	7,7	4,9
Čile	7	7	7
Češka	11	11	11
Danska	4,1	2,8	1,7
Estonija	2	2	2
Finska	7,9	8	8,1
Francuska	13,1	13,4	13,4
Njemačka	20,4	20,4	16,2
Grčka	16	16	16
Mađarska	18,5	18,5	18,5
Island	0,6	0,4	0,2
Irska	4	4	4
Izrael	5,6	7,7	9,5
Italija	9,5	9,5	9,6
Japan	14,1	14,1	13,4
Koreja	8,3	8,3	7,2
Luksemburg	12,2	12,3	12,4
Meksiko	1,3	1,4	1,5
Nizozemska	20	15,3	10,7
Novi Zeland	0	0	0
Norveška	8,2	8,2	8,2
Poljska	17,8	17,8	17,8
Portugal	11	11	11
Slovačka	13,4	13,4	13,2
Slovenija	22,1	22,1	22,1
Španjolska	6,4	6,4	5,8
Švedska	7	7	4,7
Švicarska	6,3	6,3	6,2
Turska	15	15	15
UK	8	9,3	7,4
SAD	7,7	7,7	7,7
<i>Neponderirani prosjek</i>			
OECD	10	9,9	9,3
OECD:EU	12,3	11	12,3
Hrvatska	15	15	15

Tablica 13: Doprinosi posloprimca poreznog karaktera prosječnog zaposlenog bez djece (na 3 razine plaće) kao % bruto plaće (2014.)

Izvor: <https://www.efri.uniri.hr/sites/efri.uniri.hr/files/cr-collections/2/tablice2014-2015helenablai.pdf>

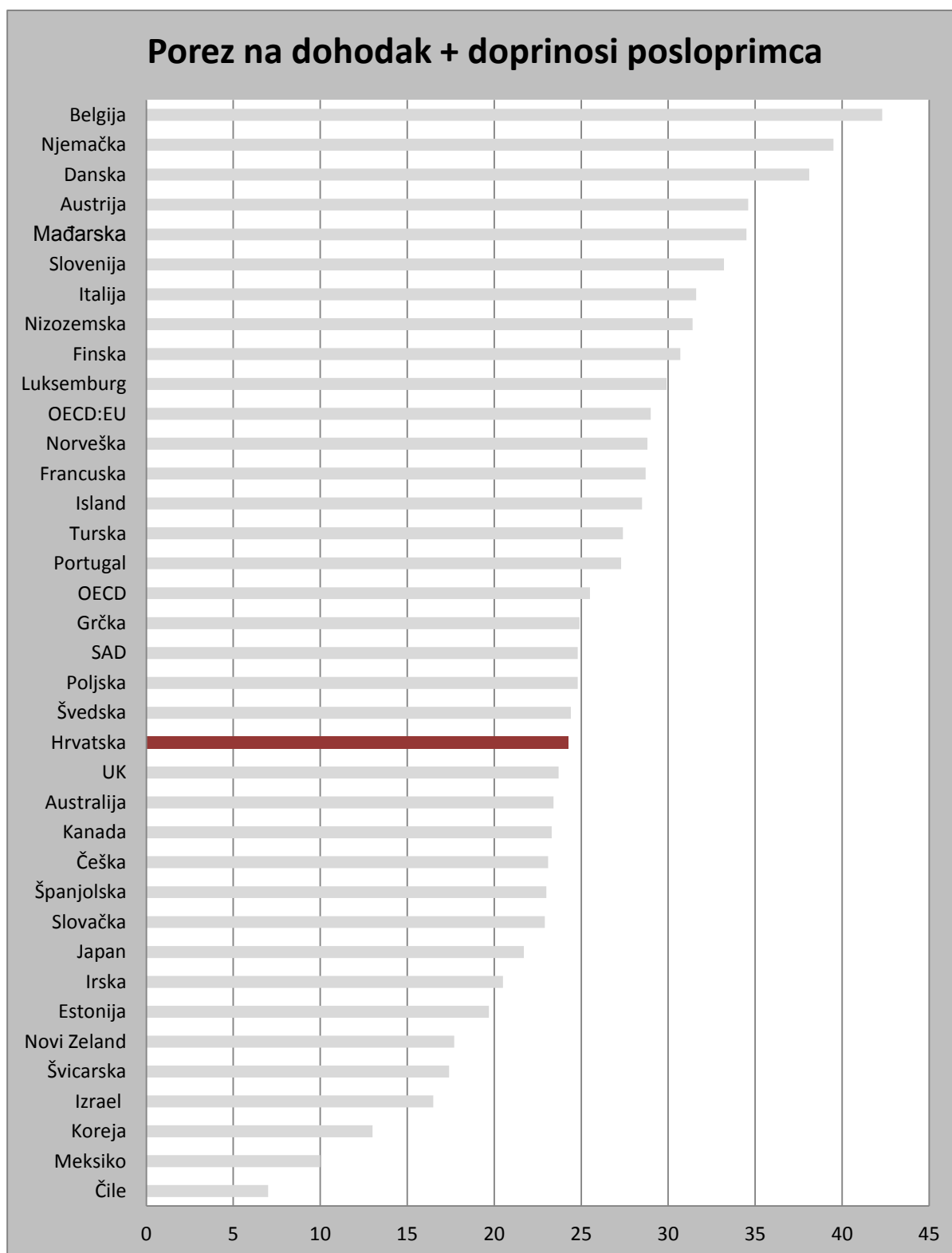
Graf 12: Doprinosi posloprimca poreznog karaktera prosječnog zaposlenog bez djece (na 3 razine plaće) kao % bruto plaće (2014.) na razini 100%-tne plaće

Izvor: Tablica 10.; izrada autora

Porez na dohodak + doprinosi posloprimca poreznog karaktera prosječnog zaposlenog bez djece kao % troškova rada (2014.)			
Zemlja	67%	100%	167%
Australija	17,8	23,4	29,4
Austrija	28,7	34,6	39,2
Belgija	35,9	42,3	49,2
Kanada	17,9	23,3	27,1
Čile	7	7	7,9
Češka	19,2	23,1	26,3
Danska	36,5	38,1	43,6
Estonija	18	19,7	20,8
Finska	23,8	30,7	37,8
Francuska	26,7	28,7	34,2
Njemačka	34,6	39,5	43,8
Grčka	18,9	24,9	34,4
Mađarska	34,5	34,5	34,5
Island	23,7	28,5	33,3
Irska	13,8	20,5	33,1
Izrael	10	16,5	25,4
Italija	23,9	31,6	39
Japan	20,2	21,7	25,5
Koreja	10,6	13	16,2
Luksemburg	21,8	29,9	37,8
Meksiko	2,9	10	14,7
Nizozemska	25,4	31,4	39,3
Novi Zeland	13,4	17,7	23,1
Norveška	25,3	28,8	32,5
Poljska	23,9	24,8	25,5
Portugal	19,5	27,3	35
Slovačka	19,4	22,9	25,7
Slovenija	28,7	33,2	37,6
Španjolska	18,5	23	28,7
Švedska	22,8	24,4	35,1
Švicarska	14,4	17,4	22,3
Turska	24,8	27,4	31,5
UK	19,6	23,7	30
SAD	21,7	24,8	30,6
<i>Neponderirani prosjek</i>			
OECD	21,3	25,5	31
OECD:EU	24,4	29	34,8
Hrvatska	19,2	24,27	29,88

Tablica 14: Porez na dohodak+doprinosi posloprimca poreznog karaktera prosječnog zaposlenog bez djece (za 3 razine plaće) kao % bruto plaće (2014.)

Izvor: <https://www.efri.uniri.hr/sites/efri.uniri.hr/files/cr-collections/2/tablice2014-2015helenablai.pdf>

Graf 13: Porez na dohodak+doprinosi posloprimca poreznog karaktera prosječnog zaposlenog bez djece (za 3 razine plaće) kao % bruto plaće (2014.) na razini 100%-tne plaće

Izvor: Tablica 11.; izrada autora

Porezni klin (porez na dohodak + doprinosi posloprimca i poslodavca)prosječnog zaposlenog bez djece kao % troškova rada (2014.)			
Zemlja	67%	100%	167%
Australija	22,4	27,7	33,4
Austrija	44,8	49,4	52
Belgija	49,9	55,6	60,8
Kanada	26,5	31,5	33,3
Čile	7	7	7,9
Češka	39,7	42,6	45
Danska	36,4	38,1	43,6
Estonija	39	40	40,9
Finska	38,4	43,9	49,7
Francuska	45,2	48,4	54,3
Njemačka	45,1	49,3	51,3
Grčka	35,7	40,4	48
Mađarska	49	49	49
Island	29,1	33,5	38
Irska	22,1	28,2	39,6
Izrael	13,7	20,5	29,5
Italija	42,4	48,2	53,8
Japan	30,5	31,9	34,7
Koreja	18,9	21,5	23,2
Luksemburg	30,4	37,6	44,6
Meksiko	14,7	19,5	22,5
Nizozemska	32,1	37,7	43,1
Novi Zeland	13,4	17,2	23,1
Norveška	33,9	37	42,6
Poljska	34,8	35,6	36,2
Portugal	35	41,2	47,5
Slovačka	38,6	41,2	43,3
Slovenija	38,5	42,5	45,3
Španjolska	37,6	40,7	45
Švedska	40,5	42,6	50,6
Švicarska	19,5	22,2	26,8
Turska	36	38,2	41,7
UK	26,4	31,1	37,5
SAD	29,4	31,5	36,3
<i>Neponderirani prosjek</i>			
OECD	32,2	36	40,4
OECD:EU	38,2	42,1	46,8
Hrvatska	30,61	35,19	39,39

Tablica 15: Ukupno porezno opterećenje (porez na dohodak+doprinosi posloprimca i poslodavca) prosječnog zaposlenog bez djece (na 3 razine plaće) kao % bruto plaće (2014.)

Izvor: <https://www.efri.uniri.hr/sites/efri.uniri.hr/files/cr-collections/2/tablice2014-2015helenablai.pdf>

Graf 14: Ukupno porezno opterećenje (porez na dohodak+doprinosi posloprimca i poslodavca) prosječnog zaposlenog bez djece (na 3 razine plaće) kao % bruto plaće (2014.) na razini 100%-tne plaće

Izvor: Tablica 12.; izrada autora

LITERATURA:

1. Anamarija Šeparović. 2009.: UTJECAJ POREZNOG KLINA NA NEZAPOSLENOST U ZEMLJAMA OECD-a I USPOREDBA S HRVATSKOM
2. Blažić, H., 2006, Usporedni porezni sustavi – oporezivanje dohotka i dobiti: https://www.efri.uniri.hr/sites/efri.hr/files/cr-collections/2/h.blazic_usp_por_sustavi-knjiga-1363785054.pdf
3. Dragojević Mijatović, A. (2014). Ministar Lalovac ne odustaje od ukidanja najviše stope poreza na dohodak: <http://www.novolist.hr/Vijesti/Gospodarstvo/Ministar-Lalovac-ne-odustaje-od-ukidanja-najvise-stope-poreza-na-dohodak>
4. Eurostat: <http://ec.europa.eu/eurostat>
5. Grdović-Gnip, A., Tomić, I., 2010, Koliko duboko ruka države zadire u džep radnika 2/10, Institut za javne financije, Zagreb: <http://www.ijf.hr/OP/2.pdf>
6. H. Šimović; M. Desker-Škrbić: Učinak promjene poreznih stopa na porezno opterećenje rada u Hrvatskoj: <https://www.google.hr/#q=1.+U%C4%8CINCI+PROMJENE+POREZNIH+STOPA+NA+POREZNO+OPTERE%C4%86ENJE>
7. Ivica Urban: Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj: <http://www.ijf.hr/newsletter/47.pdf>
8. Nestić: TRZISTE RADA I OPOREZIVANJE: SMANJENJEM DOPRINOSA PROTIV NEZAPOSLENOST
9. Milan Deskar-Škrbić, Hrvoje Šimović: Porezna politika Milanovićeve vlade od 2012. do 2014; <http://hrcak.srce.hr/147460>
10. Ministarstvo financija: <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2014-godina>
11. Ministarstv financija: <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2011-godina>
12. Ministarstvo financija: <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2012-godina>
13. Ministarstvo financija: <http://www.mfin.hr/hr/drzavni-proracun-2013-godina>
14. OECD: <http://www.oecd.org/>
15. Porezna uprava, Oporezivanje primitaka iz radnog odnosa (plaće), listopada 2013., http://www.porezna-uprava.hr/HR_publicacije/Prirucnici_brosure/Place_161nova.pdf
16. Progresivnost u oporezivanju dohotka od rada u zemljama EU; <http://digre.pmf.unizg.hr/4261/>
17. Rojnić, Daniela (2006) Problem nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj s mogućim rješenjima: <http://eknjiznica.unipu.hr/900/>
18. Sirovica, K., 2011, Isplata plaće u 2011. godini, Računovodstvo i financije 1/2011, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb,
19. Turković-Jarža, L., 2009, Pravo na osobne odbitke, Računovodstvo, revizija i financije 9/2009, Zagreb
20. Urban (2009). Porezno opterećenje rada u Hrvatskoj. Newsletter br. 47. Institut za javne financije.
21. Uzroci nezaposlenosti u tranzicijskim zemljama i u Hrvatskoj: <http://mjesec.ffzg.hr/nezaposlenost/2.3.html>

22. Zelenika, R., (2000) : Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela:
http://www.unizd.hr/portals/4/nastavni_mat/1_godina/metodologija/metode_znanstvenih_istrasivanja.pdf
23. Zakon o porezu na dohodak, NN 177/04, 73/08, 80/10, 114/11, 22/12, 144/12, Odluka USRH 120/13, 125/13, 148/13
24. Zakon o doprinosima. Narodne novine, br. 84/08, 152/08, 94/09, 18/11, 22/12, 144/12, 148/13, 41/14.